

**DRUGI RAPORT DOTYCZĄCY SYTUACJI MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
I ETNICZNYCH ORAZ JĘZYKA REGIONALNEGO
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Warszawa, 2009 r.

Spis treści

WSTĘP	3
CZĘŚĆ I: OGÓLNA	5
2. <i>Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym</i>	5
2.2 <i>Charakterystyka poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych</i>	5
2.3 <i>Charakterystyka społeczności posługującej się językiem regionalnym</i>	10
CZĘŚĆ II: REALIZACJA PRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH	11
CZĘŚĆ III: ORGANY I INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ POLITYKI WOBEC MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ PODEJMOWANE PRZEZ NIE DZIAŁANIA	40
ZAKOŃCZENIE	43

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – Stan Prawny	
Załącznik nr 2 – Lista gmin wpisanych na podstawie art. 10 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.) do Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy	
Załącznik nr 3 - Lista gmin wpisanych na podstawie art. 12 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.) do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości	
Załącznik nr 4 - Zestawienie komentarzy do II Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskie	

WSTĘP

Prezentowany dokument jest drugim raportem dotyczącym sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, przygotowanym zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.). Raport taki powinien być przygotowywany nie rzadziej niż raz na dwa lata przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, opiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, a następnie przekazywany Radzie Ministrów. Poprzedni raport został opracowany w roku 2007.

Od opracowania i opublikowania tekstu pierwszego raportu upłynęły dwa lata. W tym okresie mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność posługująca się językiem regionalnym coraz pełniej korzystały z przepisów ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym - fakt ten znalazł odzwierciedlenie w przedstawianym dokumencie. W omawianym okresie nie zaszły znaczące zmiany w systemie prawnym i instytucjonalnym dotyczącym mniejszości narodowych i etnicznych oraz nie były przeprowadzane ogólnopolskie badania statystyczne dotyczące sytuacji społeczno-ekonomicznej mniejszości, przedstawiany raport został więc opracowany w formie dokumentu aktualizującego informacje przekazane w 2007 r. przy okazji publikacji pierwszego raportu¹. Z uwagi na przyjęty kształt dokumentu nie powielano w nim w bezpośredni sposób struktury pierwszego raportu, zamieszczając jedynie zmiany i aktualizacje które nastąpiły w omawianym okresie. Założeniem Raportu jest prezentacja aktualnej sytuacji prawnej i społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Opracowując dokument, analogicznie jak w przypadku I Raportu nie opisywano szczegółowo pojawiających się problemów, postulatów czy ocen zgłaszanych przez środowiska mniejszości ograniczając oceny na rzecz faktów.

W dokumencie zachowano numerację przyjętą w pierwszym raporcie, co powinno pozwolić na łatwiejsze porównanie obydwu tekstów i prześledzenie zaistniałych zmian. W konsekwencji jednak po liczbie wcześniejszej nie zawsze następuje kolejna. Należy to rozumieć w taki sposób, że tekst z pierwszego raportu pozostał wówczas aktualny.

¹ O ile w tekście nie zaznaczono inaczej raport prezentuje stan na dzień 31 grudnia 2009 r.

Opracowany w MSWiA Raport przekazano do konsultacji członkom Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, organizacjom społecznym zajmującym się ochroną praw człowieka i walką z rasizmem i ksenofobią oraz naukowcom zajmującym się tematyką mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Raport przekazano również do konsultacji międzyresortowych. Swoje stanowisko w sprawie przekazały następujące urzędy i organizacje: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Związek Ukraińców w Polsce, Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolite”, Swoje stanowisko nadesłali również przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla). Autorzy Raportu wyrażają podziękowania wszystkim zgłaszającym swoje uwagi i komentarze do dokumentu. Zgłoszone uwagi zostały w miarę możliwości uwzględnione w Raporcie. Część wymienionych powyżej organizacji przekazała swoje komentarze do Raportu. Zostały one zebrane i udostępnione w Załączniku nr 4.

CZĘŚĆ I: OGÓLNA

2. Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

2.2 Charakterystyka poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych.

Białorusini – W wyniku wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2007 roku mandat poselski ponownie uzyskał jeden przedstawiciel mniejszości białoruskiej wybrany z listy komitetu Lewica i Demokraci.

W roku szkolnym 2008/2009 języka białoruskiego uczyło się w 44 placówkach oświatowych 3321 uczniów należących do tej mniejszości².

W 2009 roku nie ukazał się w formie wydawnictwa papierowego numer rocznika „Annus Albaruthenicus”. Wydawca planuje wznowić wydawanie papierowej wersji wydawnictwa w roku 2010.

Litwini – W obecnej kadencji samorządowej przedstawiciel mniejszości litewskiej pełni funkcję Wicestarosty Powiatu Sejneńskiego.

W roku szkolnym 2008/2009 języka litewskiego jako ojczystego uczyło się w 15 placówkach oświatowych 591 uczniów.

Łemkowie – W roku szkolnym 2008/2009 języka łemkowskiego uczyło się w 43 placówkach oświatowych 301 uczniów należących do tej mniejszości.

Nowymi, istotnymi dla życia mniejszości łemkowskiej organizacjami są Stowarzyszenie Miłośników Kultury Łemkowskiej i Stowarzyszenie Młodzieży Łemkowskiej „Czuha”. Natomiast od roku 2007 praktycznie ustała działalność Fundacji Wspierania Mniejszości Łemkowskiej „Rutenika”.

W omawianym okresie zaprzestano wydawania kwartalnika „Zahoroda”.

² Wszystkie dane dotyczące oświaty mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym pochodzą z Ministerstwa Edukacji Narodowej. Liczba placówek obejmuje: szkoły podstawowe, gimnazja, licea, szkoły zawodowe oraz zespoły międzyszkolne.

Wśród najważniejszych imprez realizowanych obecnie na rzecz podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości łemkowskiej wymienić należy również Łemkowską Watrę w Ługach. Ponadto zmianie uległa nazwa festiwalu „Pod Kyczerą”. Obecna nazwa imprezy to Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny Mniejszości Narodowych i Etnicznych „Świat pod Kyczerą”.

Niemcy - W wyniku wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2007 roku mandat poselski uzyskał jeden przedstawiciel mniejszości niemieckiej wybrany z listy komitetu wyborczego mniejszości niemieckiej.

W roku szkolnym 2008/2009 języka niemieckiego uczyło się w 364 placówkach oświatowych 33 254 uczniów należących do tej mniejszości

Do Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce - należy obecnie 9 członków (organizacji) stałych i 6 organizacji zrzeszonych. Członkowie stali to: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców w województwie śląskim, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej w województwie zachodnio-pomorskim, Niemieckie Towarzystwo Kulturalno-Społeczne w województwie łódzkim, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej w województwie lubuskim, Niemieckie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w województwie dolnośląskim, Związek Stowarzyszeń Niemieckich Warmii i Mazur, Związek Mniejszości Niemieckiej w województwie pomorskim, Stowarzyszenie Ludności Pochodzenia Niemieckiego w województwie kujawsko-pomorskim. Organizacjami stowarzyszonymi są: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Śląskich Rolników, Związek Śląskich Kobiet Wiejskich, Towarzystwo Dobroczynne Niemców na Śląsku, Konwersatorium im. Josepha von Eichendorffa i Niemieckie Towarzystwo Oświatowe.

Wśród najważniejszych imprez realizowanych obecnie na rzecz podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości niemieckiej wymienić należy również Konkurs literacki "In der Sprache des Herzens - W języku serca".

Ormianie - W roku szkolnym 2008/2009 języka ormiańskiego uczyło się w 2 placówkach oświatowych 16 uczniów należących do tej mniejszości.

Nową, istotną dla życia mniejszości ormiańskiej organizacją jest powstała w 2007 roku Fundacja Ormiańska KZKO.

Romowie - W omawianym okresie kilka organizacji mniejszości romskiej zmieniło nazwy lub siedziby, niektóre z nich zaprzestały aktywnej działalności oraz pojawiły się nowe organizacje. Podobnie w przypadku największych imprez kulturalnych nastąpiły zmiany miejsc oraz pojawiły się nowe imprezy kulturalne. Obecna lista najważniejszych organizacji mniejszości romskiej oraz imprez kulturalnych przedstawia się następująco:

Główne organizacje:

- Centralna Rada Romów,
- Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce z siedzibą w Pabianicach,
- Centrum Kultury Rromów w Polsce – Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne z siedzibą w Tarnowie,
- Fundacja *Bahtale Roma – Szczęśliwi Cyganie* z siedzibą w Poznaniu,
- Radomskie Stowarzyszenie Romów „Romano Waśt”,
- Romskie Stowarzyszenie Oświatowe „Harangos” z siedzibą w Krakowie,
- Stowarzyszenie Asystentów Edukacji Romskiej z siedzibą w Kamiennej Górze,
- Stowarzyszenie Kobiet Romskich „Kcher” w Tarnowie,
- Stowarzyszenie Kultury Romskiej „Hitano” w Olsztynie,
- Stowarzyszenie Romów Polskich „Parno Foro” w Białogardzie,
- Stowarzyszenie Romów w Bydgoszczy „Romano Dzipen”,
- Stowarzyszenie Romów w Krakowie,
- Stowarzyszenie Romów w Polsce,
- Stowarzyszenia Romów we Wrocławiu „Romani Bacht”,
- Stowarzyszenie Twórców i Przyjaciół Kultury Cygańskiej z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim.
- Towarzystwo Krzewienia Kultury i Tradycji Romskiej „Kałe Jakha” z siedzibą w Krakowie,
- Towarzystwo Społeczno – Kulturalne Romów w Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Kędzierzynie – Koźlu,

- Wielkopolskie Stowarzyszenie Kulturalno – Oświatowe Romów Polskich z siedzibą w Swarzędzu,
- Związek Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku,

Największe imprezy kulturalne:

- Międzynarodowe Spotkania Zespołów Cygańskich „Romane Dyvesa” w Gorzowie Wielkopolskim,
- Międzynarodowy Festiwal Piosenki i Kultury Romów w Glinojeku,
- Międzynarodowy Festiwal Kultury Romskiej „Cygańska Noc – Romani Rat” w Płocku,
- Festiwal Kultury Romskiej „Z wiatrem we włosach” w Łodzi,
- Festiwal Sztuk Cygańskie Impresje w Łodzi,
- Obchody dnia pamięci o zagładzie Romów i Sinti organizowane na terenie byłego obozu KL Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu,
- Uroczystości upamiętniające likwidację w 1942 r. tzw. Zigeunerlager-Litzmannstadt Getto w Łodzi,
- Międzynarodowy Tabor Pamięci Romów Tarnów-Bielcza-Żabno-Szczurowa.

Słowacy - W roku szkolnym 2008/2009 języka słowackiego uczyło się w 10 placówkach oświatowych 205 uczniów należących do tej mniejszości.

Ponadto zmianie uległa nazwa imprezy organizowanej w Krempachach. Obecna jej nazwa to Przegląd Folklorystyczny „Ostatki-Fasiangy w Krempachach”.

Tatarzy

Od 2009 roku ukazuje się kwartalnik „Gazeta Tatarska” natomiast czasopismo „Rocznik Tatarów Polskich” nie ukazuje się od roku 2007.

Ukraińcy - W wyniku wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2007 roku mandat poselski uzyskał jeden przedstawiciel mniejszości ukraińskiej wybrany z listy komitetu wyborczego Platformy Obywatelskiej. W związku z wyborem do Sejmu RP przedstawiciel mniejszości ukraińskiej przestał zasiadać w sejmiku województwa warmińsko-mazurskiego.

W roku szkolnym 2008/2009 języka ukraińskiego uczyło się w 163 placówkach oświatowych 2354 uczniów należących do tej mniejszości.

W omawianym okresie kilka organizacji mniejszości ukraińskiej zmieniło nazwy. Obecna lista najważniejszych organizacji mniejszości ukraińskiej przedstawia się następująco:

Główne organizacje:

- Związek Ukraińców w Polsce,
- Związek Ukraińców Podlasia,
- Towarzystwo Ukraińskie,
- Fundacja św. Włodzimierza Chrzciciela Rusi Kijowskiej,
- Związek Ukrainek,
- Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie w Polsce,
- Związek Ukraińców - Więźniów Politycznych i Represjonowanych,
- Organizacja Młodzieży Ukraińskiej „PŁAST”,
- Ukraińskie Towarzystwo Historyczne,
- Związek Ukraińskiej Młodzieży Niezależnej.

Istotnej reorganizacji uległ również kalendarz najważniejszych imprez organizowanych na rzecz podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej tej mniejszości. Obecnie najważniejsze imprezy kulturalne to:

Największe imprezy kulturalne:

- „Festiwal Kultury Ukraińskiej” w Sopocie,
- Festiwal Kultury Ukraińskiej na Podlasiu "Podlaska Jesień”,
- Ukraińskie Spotkania na Pograniczach w Bytowie, Mokrem, Sanoku,
- „Dni Kultury Ukraińskiej w Regionach” – w Zielonej Górze, Szczecinie i Giżycku,
- Dziecięce Festiwale i Konkursy – Koszalin, Elbląg, Olsztyn, Wrocław, Giżycko
- „Na Iwana, na Kupała” w Dubiczach Cerkiewnych,
- „Misteria Kupalskie” w Kruklankach i Przemyślu,
- Ukraińskie Jarmarki w Gdańsku i Kętrzynie,
- Dni teatru ukraińskiego w Olsztynie.

Żydzi - W roku szkolnym 2008/2009 języka hebrajskiego uczyło się w 4 placówkach oświatowych 213 uczniów należących do tej mniejszości.

2.3 Charakterystyka społeczności posługującej się językiem regionalnym.

W wyniku wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2007 roku w Parlamencie zasiadają posłowie i senatorowie reprezentujących społeczność posługującą się językiem regionalnym. Parlamentarzyści ci zostali wybrani z list Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości. W parlamencie funkcjonuje liczący 23 parlamentarzystów Kaszubski Zespół Parlamentarny skupiający w swoich szeregach posłów i senatorów działających na rzecz Kaszub i Pomorza. Wśród nich również parlamentarzystów związanych ze społecznością posługującą się językiem regionalnym.

W roku szkolnym 2008/2009 języka kaszubskiego uczyło się w 217 placówkach oświatowych 8329 uczniów należących do tej społeczności.

CZĘŚĆ II: REALIZACJA PRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH

1. *Prawo każdej osoby należącej do mniejszości narodowej lub etnicznej do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości oraz do tego, aby wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociągało za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.*

Tekst jednolity ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania jest dostępny w Dzienniku Ustaw z 2005 r. Nr 231, poz. 1965 z późn. zm.

3. *Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych do równości wobec prawa oraz jednakowej ochrony prawnej. Zakaz jakiejkolwiek dyskryminacji wynikającej z przynależności do mniejszości narodowej lub etnicznej.*

W omawianym okresie znowelizowano zapisy ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Aktualny tekst ustawy dostępny jest w Dzienniku Ustaw z 2001 r. Nr 14, poz. 147, z późn. zm.

4. *Podjęcie odpowiednich środków w celu popierania pełnej i rzeczywistej równości we wszystkich sferach życia ekonomicznego, społecznego, politycznego i kulturalnego, pomiędzy osobami należącymi do mniejszości narodowych i etnicznych a osobami należącymi do większości.*

W omawianym okresie kontynuowana była realizacja *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*. Na działania realizowane w ramach *Programu* przeznaczono w latach 2007 – 2009 środki budżetowe w wysokości przekraczającej 33 mln zł. Do powyższej kwoty należy dodać środki przeznaczone na finansowanie zadań *Programu* przez jednostki samorządu terytorialnego, w wysokości około 20 % środków przekazywanych na ten cel z budżetu państwa.

W roku 2008 Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL został zamknięty. W nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej, przypadającej na lata 2007-2013, w Priorytecie I Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki uwzględniono tzw. „komponent romski” (Poddziałanie

1.3.1 *Projekty na rzecz społeczności romskiej - projekty konkursowe*), na który przewidziano roczną alokację w wysokości 12 mln zł (alokacja na lata 2007-2013 to 22 mln EUR). Działania podejmowane w ramach PO KL mają być, w swym założeniu, komplementarne z realizacją *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*.

W dniu 9 października 2008 r. Władza Wdrażająca Programy Europejskie (Instytucja Pośrednicząca II stopnia) ogłosiła pierwszy konkurs o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Poddziałania 1.3.1. Do dnia 31 grudnia 2009 r. do realizacji zgłoszonych zostało 191 wniosków na ogólną kwotę niespełną 183 mln zł. Do realizacji zostało skierowanych 21 projektów na ogólną kwotę przekraczającą 13,5 mln zł.

Powyższe projekty obejmują działania z zakresu edukacji, zatrudnienia, integracji społecznej i zdrowia, których realizacja przyczyni się do aktywizacji społeczno-zawodowej społeczności romskiej oraz ułatwi członkom tej społeczności wyjście z trudnej sytuacji i odnalezienie się na rynku pracy.

5. *Wspieranie przez organy władzy publicznej działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego.*

W latach 2007 - 2009 zasady przekazywania środków budżetowych przeznaczonych na realizację zadań związanych z ochroną, zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz z zachowaniem i rozwojem języka regionalnego nie uległy istotnym zmianom. Nowym rozwiązaniem, nie realizowanym w latach poprzednich, jest możliwość przekazywania gminom wpisanym do *Rejestru gmin, na których obszarze są używane nazwy w języku mniejszości* środków z budżetu państwa przeznaczonych na wymianę tablic informacyjnych w związku z wprowadzeniem dodatkowych nazw miejscowości w językach mniejszości lub w języku regionalnym. Środki takie przekazywane są na zasadzie porozumień podpisywanych pomiędzy gminami a Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji. Pierwsze tego typu porozumienie zostało zawarte w dniu 10 marca 2008 r.

W omawianym okresie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji usprawniono system rozpatrywania wniosków o dotacje na realizację zadań służących podtrzymywaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu

i rozwojowi języka regionalnego dzięki czemu decyzja o podziale środków na rok 2010 została przyjęta zgodnie z wcześniejszymi założeniami 15 grudnia 2009 r.

Oдноśnie wysokości przekazywanych funduszy zauważyć należy, iż wysokość środków budżetowych przekazywanych na realizację zadań służących ochronie, zachowaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego utrzymywała się w latach 2007 – 2009 na zbliżonym poziomie. Kwoty przeznaczane w poszczególnych latach wynikały z możliwości finansowych państwa. Zestawienie łącznych kwot przekazywanych poszczególnym mniejszościom z budżetu państwa w latach 2007 – 2009 obrazują poniższe tabele. Należy zauważyć, że tabele te nie uwzględniają środków, z których osoby należące do mniejszości korzystają na ogólnych zasadach (są to wyłącznie dodatkowe kwoty związane z podtrzymywaniem tożsamości kulturowej mniejszości lub ochroną języka). Należy również wskazać, że powyższe dane obejmują jedynie środki przekazywane z budżetu państwa, nie obejmują natomiast środków wydatkowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Dane umieszczone w tabelach nie uwzględniają również kwoty 4.264.191 złotych, którą Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przekazał w latach 2007 – 2009 (w roku 2007 – 1.552.776, w 2008 – 1.765.000, w 2009 – 946.415) na realizację zadań służących promocji wiedzy o kulturze, historii i tradycji mniejszości żydowskiej oraz zachowaniu śladów żydowskiego dziedzictwa kulturowego. Większość zadań realizowanych dzięki wspomnianym dotacjom MKiDN miała również istotne znaczenie dla podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości żydowskiej.

W omawianym okresie mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność kaszubska nadal korzystały ze zwiększonej, w stosunku do ogółu szkół, subwencji oświatowej. Kwota ta wyniosła ogółem w roku: 2006 – 95.717.785 zł, w 2007 – 114.599.491 zł, w 2008 – 137.732.616 zł i w 2009 – 170.197.043 zł.

**FINANSOWANIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ SPOŁECZNOŚCI
POSŁUGUJĄCEJ SIĘ JEZYKIEM REGIONALNYM W 2007 r.**

Mniejszość narodowa lub etniczna lub społeczność posługująca się językiem regionalnym	Finansowanie wydatków edukacyjnych			Dotacje na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego			Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce	SUMA (suma kwot podanych w poszczególnych wierszach nie uwzględnia kwot przekazanych w ramach subwencji oświatowej)
	Podręczniki	Subwencja oświatowa	Edukacyjne inne	Dotacje celowe	Dotacje celowe przeznaczone na inwestycje	Dotacje podmiotowe		
Białoruska	-	Brak danych	9.305	1.866.887,50	-	36.000	-	1.912.192,50
Czeska	-	-	-	18.250	-	-	-	18.250
Karaimska	-	-	-	46.000	-	3.966,96	-	49.966,96
Litewska	425.102	Brak danych	18.700	600.288	453.000	152.482,42	-	1.649.572
Łemkowska	103.200	Brak danych	-	917.279,50	210.432	75.923,88	-	1.306.835,38
Niemiecka	-	Brak danych	3.800	1.105.797,04	-	356.577,48	-	1.466.174,52
Ormiańska	-	Brak danych	-	97.389	26.218	57.980	-	181.587
Romska	-	Brak danych	-	942.017 ³	15.000	159.342	10.910.000 ⁴	12.026.359
Rosyjska	-	-	-	98.590	-	-	-	98.590
Słowacka	48.340	Brak danych	-	340.000	300.000	75.000	-	763.340
Tatarska	-	-	-	47.000	-	-	-	47.000
Ukraińska	226.590	Brak danych	-	1.515.065,50 ⁵	147.645,49	206.569,26	-	2.095.870,25
Żydowska	-	Brak danych	-	871.292	35.000	321.140	-	1.227.432
Język kaszubski	424.740	Brak danych	16.424	835.851 ⁶	444.000	179.608	-	1.900.623
SUMA	1.227.972	114.599.491	48.229	9.301.706,54	1.631.295,49	1.624.590	10.910.000	139.343.284,03

³ W tym 40.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁴ W tym 10.000.000 pochodzące z rezerwy celowej budżetu Państwa Pomoc dla społeczności romskiej, 310.000 przyznane z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz 600.000 przyznane z budżetu Ministra Edukacji Narodowej (z czego wykorzystano 499.185)

⁵ W tym 25.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁶ W tym 230.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**FINANSOWANIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ SPOŁECZNOŚCI
POSŁUGUJĄCEJ SIĘ JEZYKIEM REGIONALNYM W 2008 r.**

Mniejszość narodowa lub etniczna lub społeczność posługująca się językiem regionalnym	Finansowanie wydatków edukacyjnych			Dotacje na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego				Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce	SUMA (suma kwot podanych w poszczególnych wierszach nie uwzględnia kwot przekazanych w ramach subwencji oświatowej)
	Podręczniki	Subwencja oświatowa	Edukacyjne inne	Dotacje celowe	Dotacje celowe przeznaczone na inwestycje	Dotacje podmiotowe	Dotacje na wymianę tablic związaną z wprowadzeniem dodatkowych nazw		
Białoruska	-	Brak danych	-	1.870.150	29.700	32.733	-	-	1.932.583
Czeska	-	-	-	58.970	-	-	-	-	58.970
Karaimska	-	-	-	32.756,80	-	1.671	-	-	34.427,80
Litewska	289.050	Brak danych	-	488.666	2.553.000	148.323	-	-	3.479.039
Łemkowska	127.950	Brak danych	-	917.190	70.433,66	82.330	-	-	1.197.903,66
Niemiecka	-	Brak danych	-	1.096.018,59	-	252.287,16	250.187,56	-	1.598.493,31
Ormiańska	-	Brak danych	-	120.624 ⁷	-	68.672,20	-	-	189.296,20
Romska	-	Brak danych	-	1.023.850 ⁸	254.353,20	93.225,04	-	11.058.000 ⁹	12.429.428,24
Rosyjska	-	-	-	44.770	-	6.000	-	-	50.770
Słowacka	-	Brak danych	-	323.000	450.000	83.427	-	-	856.427
Tatarska	-	-	-	88.000	-	-	-	-	88.000
Ukraińska	542.562	Brak danych	30.000	1.687.220 ¹⁰	6.600	178.430	-	-	2.444.812
Żydowska	-	Brak danych	-	868.769,30	-	195.783	-	-	1.064.552,30
Język kaszubski	334.995	Brak danych	16.624	747.073 ¹¹	521.499,98	173.357,11	193.345,36	-	1.986.894,45
SUMA	1.294.557	137.732.616	46.624	9.367.057,69	3.885.586,84	1.316.238,51	443.532,92	11.058.000	165.144.212,96

⁷ W tym 10.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁸ W tym 123.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁹ W tym 10.000.000 pochodzące z rezerwy celowej budżetu Państwa Pomoc dla społeczności romskiej, 358.000 przyznane z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz 700.000 przyznane z budżetu Ministra Edukacji Narodowej (wykorzystano 672.000)

¹⁰ W tym 50.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

¹¹ W tym 90.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**FINANSOWANIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ SPOŁECZNOŚCI
POSŁUGUJĄCEJ SIĘ JEZYKIEM REGIONALNYM W 2009 r.**

Mniejszość narodowa lub etniczna lub społeczność posługująca się językiem regionalnym	Finansowanie wydatków edukacyjnych			Dotacje na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego				Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce	SUMA
	Podręczniki	Subwencja oświatowa	Edukacyjne inne	Dotacje celowe	Dotacje celowe przeznaczone na inwestycje	Dotacje podmiotowe	Dotacje na wymianę tablic związaną z wprowadzeniem dodatkowych nazw		
Białoruska	-	9.890.159	-	1.764.572,74	314.000	62.054	-	-	12.030,785,74
Czeska	-	6.840	-	-	-	-	-	-	6.840
Karaimska	-	-	-	30.645	-	8.355,84	-	-	39.000,84
Litewska	345.250	1.620.051	29.900	422.120	1.500.000	183.968	85.554,29	-	4.186.843,29
Łemkowska	-	2.188.469	-	784.200	527.998,58	106.400	3.557,15	-	3.610.624,73
Niemiecka	-	82.085.686	-	1.100.953,68	48.000	547.860,96	448.335,11	-	84.230.835,75
Ormiańska	-	98.521	-	136.120	-	18.914	-	-	253.555
Romska	-	12.861.236	-	807.500 ¹²	-	100.683	-	11.060.000 ¹³	24.829.419
Rosyjska	-	136.842	-	80.260	-	12.760	-	-	229.862
Słowacka	-	1.367.860	-	345.000	350.000	35.000	-	-	2.097.860
Tatarska	-	-	-	59.950	-	-	-	-	59.950
Ukraińska	367.738	12.054.875	36.500	1.400.800 ¹⁴	90.000	212.800	-	-	14.162.713
Żydowska	-	671.443	-	694.006	-	183.260	-	-	1.548.709
Język kaszubski	200.000	47.215.061	-	751.050 ¹⁵	474.000	177.944	-	-	48.818.055
SUMA	912.988	170.197.043	66.400	8.377.177,42	3.303.998,58	1.649.999,80	537.446,55	11.060.000	196.105.053,40

¹² W tym 50.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

¹³ W tym 10.000.000 pochodzące z rezerwy celowej budżetu Państwa Pomoc dla społeczności romskiej, 360.000 przyznane z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz 700.000 przyznane z budżetu Ministra Edukacji Narodowej (z czego wykorzystano 660.100)

¹⁴ W tym 100.000 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

¹⁵ W tym 77.150 przekazane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

8. *Podjęcie odpowiednich środków chroniących osoby, które mogą być obiektem zastraszania bądź też aktów dyskryminacji, wrogości lub przemocy będących skutkiem ich tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.*

W celu realizacji powyższego zadania, w latach 2007 – 2009 podejmowano szereg działań, takich jak organizacja seminariów i szkoleń dla funkcjonariuszy publicznych, działalność funkcjonariuszy odpowiedzialnych za ochronę praw człowieka, monitorowanie spraw związanych z rasizmem i ksenofobią, a także wydawanie publikacji związanych z tematyką dyskryminacji.

W latach 2007 – 2009 w ośmiu z jedenastu prokuratur apelacyjnych wyznaczonych zostali prokuratorzy konsultanci ds. dyskryminacji rasowej, których zadaniem jest udzielanie pomocy prokuratorom prowadzącym złożone postępowania w sprawach przestępstw popełnianych z pobudek rasowych.

W omawianym okresie Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii kilkakrotnie organizował bądź współorganizował seminaria poświęcone realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie narodowe, etniczne i rasę oraz problematyce przestępstw z nienawiści. W seminariach tych brali udział przedstawiciele Policji, Prokuratury Krajowej, Straży Granicznej, organizacji pozarządowych, w tym organizacji mniejszości narodowych i etnicznych, pełnomocnicy wojewodów ds. mniejszości narodowych oraz przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto z inicjatywy Zespołu Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w 2007 i 2008 r. zlecił przygotowanie raportów pt.: *Monitorowanie treści rasistowskich, ksenofobicznych i antysemickich w polskiej prasie*. Raporty zostały opracowane przez pracowników Poznańskiego Centrum Praw Człowieka Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Treść obu raportów została opublikowana na stronach internetowych MSWiA.

W latach 2008 – 2009 na 138 spraw dotyczących przypadków zachowań o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym, którymi zajmował się Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii, 33 sprawy dotyczyły społeczności żydowskiej, 10 – społeczności romskiej, 2 – rosyjskiej, 1 – ukraińskiej i 1 – białoruskiej.

W ostatnim czasie szczególną uwagę Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii zwraca na opracowanie i właściwe przeprowadzenie programu szkoleniowego pn. *Program zwalczania przestępstw na tle nienawiści dla funkcjonariuszy organów ochrony porządku publicznego* (ang. *Law Enforcement Officers Programme on Combating Hate Crimes - LEOP*). Program ten jest realizowany w polskiej Policji we współpracy z MSWiA oraz

Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. W ramach realizacji tego programu, z inicjatywy MSWiA we wrześniu 2008r. w Szkole Policji w Słupsku zorganizowano seminarium szkoleniowe pt. *Policyjne Forum Przeciwko Dyskryminacji*, w którym udział wzięli - oprócz funkcjonariuszy Policji - przedstawiciele OBWE, MSWiA, Prokuratury Krajowej, mniejszości narodowych i etnicznych, a także organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką dyskryminacyjną w Polsce. Komendant Główny Policji decyzją z dnia 8 września 2009 r. zatwierdził do wdrożenia i realizacji *Program kursu specjalistycznego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępstw z nienawiści*, a jego realizację na poziomie centralnym powierzył Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Szkolenie to ma charakter kaskadowy i odbywa się na dwóch poziomach: krajowym (centralnym) i lokalnym. Na poziomie centralnym funkcjonariusze z komend wojewódzkich szkoleni są w zakresie problematyki przeciwdziałania przestępstwom z nienawiści i ich zwalczania, a także przygotowani są do roli trenerów, którzy następnie przeprowadzą szkolenia z ww. tematyki na poziomie lokalnym – w obrębie swoich województw. Pierwsze szkolenie, w tym zakresie odbyło się w dniach 2-6 listopada 2009r., w ramach którego zostało przeszkolonych pierwszych 18 funkcjonariuszy w tym 2 funkcjonariuszy Centralnego Biura Śledczego .

W omawianym czasie organizowane były liczne szkolenia służące podniesieniu świadomości funkcjonariuszy publicznych w zakresie zwalczania dyskryminacji, w tym na tle etnicznym. Szkolenia z tego zakresu są prowadzone dla sędziów, prokuratorów oraz pracowników i funkcjonariuszy Służby Więziennej. W latach 2007 – 2009 zagadnienia dotyczące różnorodności kulturowej i przejawów dyskryminacji ze względu na rasę, przynależność narodową lub etniczną, wyznanie itp. włączone zostały również do programów kształcenia policjantów oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej, zarówno na poziomie kształcenia podstawowego, jak i doskonalenia zawodowego. We wszystkich szkołach Policji prowadzone są obecnie zajęcia z dziedziny praw człowieka przeznaczone zarówno dla kursantów, jak i dla kadry nauczającej. Tematyka obejmuje zagadnienia ogólne oraz kwestie szczegółowe związane m. in. z zagadnieniem dyskryminacji i uwzględniające specyfikę pracy w Policji. W ramach działalności dydaktycznej szkół oraz ośrodków szkolenia Policji na poziomie centralnym realizowane są zajęcia z zakresu rozwiązań prawnych dotyczących zapobiegania i zwalczania dyskryminacji, kształtowania postaw antyrasistowskich oraz zwalczania ksenofobii i nietolerancji wśród policjantów. W związku z realizacją zajęć dydaktycznych z tematyki praw człowieka (w tym przeciwdziałania dyskryminacji wobec mniejszości narodowych i etnicznych) w szkołach Policji opracowane zostały materiały

dydaktyczne w postaci skryptów, opracowań i prezentacji multimedialnych z zakresu ochrony prawa człowieka w aspekcie działalności Policji. Materiały te są wykorzystywane przez nauczycieli policyjnych w szkołach, udostępniane słuchaczom szkół policyjnych w bibliotekach, a także upowszechniane w jednostkach terenowych Policji przez komórki koordynujące proces lokalnego doskonalenia zawodowego policjantów. Tematyka ochrony praw człowieka obecna jest także w programie studiów wyższych pierwszego stopnia, realizowanych przez Wyższą Szkołę Policji na kierunkach: Administracja oraz Bezpieczeństwo Wewnętrzne. We wszystkich jednostkach Policji w latach 2006-2009 zorganizowano ponad 100 różnych szkoleń, konferencji oraz innych przedsięwzięć służących szeroko pojętej ochronie praw człowieka, w ramach których przeszkolonych zostało kilka tysięcy funkcjonariuszy Policji.

Szkolenia policjantów dotyczące przeciwdziałania zjawiskom dyskryminacji rasowej wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz przestępstwom z nienawiści prowadzone są także przez sieć Pełnomocników KWP/KSP ds. ochrony praw człowieka. Pełnomocnicy KWP/KSP ds. ochrony praw człowieka udzielają pomocy funkcjonariuszom w rozwiązywaniu problemów związanych ze sprawami o podłożu rasistowskim lub ksenofobicznym. Zaznaczyć należy, że w strukturach Straży Granicznej powstała sieć nieetatowych pełnomocników komendantów oddziałów Straży Granicznej ds. ochrony praw człowieka, którzy wykonują podobne zadania.

9. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do posiadania własnych drukowanych środków przekazu.

Nadal prawie wszystkie czasopisma mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym dotowane są z budżetu państwa przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. W roku 2007 wydawnictw tych było 34, a ogólna kwota przeznaczona z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na wsparcie ich wydawania wyniosła 3.711.496,04 zł. W roku 2008 z budżetu Ministra przekazano kwotę 3.485.657 złotych na wsparcie wydawania 38 tytułów. W roku 2009 na wydawanie 37 periodyków przeznaczono z budżetu MSWiA kwotę 3.406.944 zł.

10. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do otrzymywania i przekazywania informacji i idei w swoim języku ojczystym bez ingerencji władz publicznych. Zapewnienie im dostępu do publicznych środków przekazu.

Jak wynika z przekazanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji informacji dotyczących udziału przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w radach programowych mediów publicznych w ostatnio wyłonionych radach programowych znaleźli się wyłącznie przedstawiciele rekomendowani Krajowej Radzie przez Związek Ukraińców w Polsce tj p. Michał Pulkowski (Radio Rzeszów) i p. Roman Radziwinowicz (Radio Koszalin). Pozostałe kandydatury nie uzyskały wymaganej większości głosów. W najbliższym czasie KRRiTV zamierza podjąć starania, aby w przyszłych radach programowych, do których wybory zaplanowano na rok 2010, znaleźli się przedstawiciele środowisk mniejszości narodowych i etnicznych.

11. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do posiadania własnych, niepublicznych rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych.

Obecnie z możliwości emisji audycji radiowych adresowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym korzysta czterech niepublicznych nadawców radiowych. Poza wymienionymi w pierwszym Raporcie (*Białoruskie Radio „Racja”, Radio „Kaszëbë” i Radio „Vanessa”*) niemieckojęzyczne audycje emitowane są również na falach *Radia „Park FM”* z Kędzierzyna-Koźła. Na antenie tego radia nadawana jest raz w tygodniu godzinna audycja w języku niemieckim „Kaffeeklatsch” współtworzona przez organizacje mniejszości niemieckiej. Od 2009 roku koszty przygotowania audycji wspierane są finansowo, podobnie jak w przypadku pozostałych wymienionych niepublicznych nadawców, z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Dnia 3 czerwca 2009 roku „Białoruskie Centrum Informacyjne” Sp. z o.o. rozpowszechniające od 1999 roku program radiowy pod nazwą „Radio Racja” otrzymało koncesję na kolejne 10 lat na rozpowszechnianie programu radiowego pod nazwą „Białoruskie Radio Racja”. Jego program rozpowszechniany jest obecnie ze stacji nadawczych w Białymstoku i Białej Podlaskiej. Białoruskie Centrum Informacyjne Sp. z o.o.

w celu rozszerzenia zasięgu nadawania i poprawienia jakości nadawania programu złożyło wnioski o podwyższenie mocy stacji nadawczej w Białymstoku, co pozwoli zwiększyć zasięg stacji o ok. 130 tys. osób. Obecnie liczba mieszkańców w zasięgu programu wynosi 815 tys. i obejmuje następujące miasta po stronie polskiej granicy z Białorusią: Biała Podlaska, Białystok, Biała Piska, Bielsk Podlaski, Choroszcz, Czarna Białostocka, Goniądz, Jedwabne, Kleszczele, Knyszyn, Łapy, Mońki, Rajgród, Sokółka, Stawiski, Suchowola, Supraśl, Suraż, Szczuczyn, Tykocin, Wasilków Zabłudów oraz okoliczne wsie i gminy. W roku 2009 na falach radia w ramach codziennego programu emitowanego w języku białoruskim nadawano 5 cyklicznych bloków programowych adresowanych wyłącznie do mniejszości białoruskiej (Podlaski tydzień, Podlaski koncert życzeń, Kultura bez granic, Audycja kulturalna dla młodzieży, Bajki dla dzieci). Łączny czas trwania wymienionych audycji wyniósł ponad 250 godzin.

W 2008 roku Radio Kaszëbë nadające dotychczas swój program ze stacji nadawczych w Gdyni i Gdańsku rozszerzyło zasięg nadawania o stację nadawczą w Kościerzynie. Liczba mieszkańców objętych zasięgiem programu wynosi obecnie 800 tys. i obejmuje następujące miasta: Gdańsk, Gdynia, Hel, Jastarnia, Kartuzy, Pruszcz Gdański, Puck, Reda, Rumia, Sopot, Wejherowo, Władysławowo, Kościerzyna oraz okoliczne wsie i gminy. Obecnie około 40 – 50 % audycji nadawanych na falach radia stanowią audycje prowadzone w języku regionalnym.

7 sierpnia 2009 roku „Radio Vanessa Sp. z o.o. rozpowszechniające od 1994 roku program radiowy pod nazwą „Radio Vanessa” otrzymało koncesję na kolejne 10 lat. Jej program rozpowszechniany jest ze stacji w miejscowości Strzybnik k/ Raciborza. Liczba mieszkańców objętych zasięgiem programu wynosi 124 tys. i obejmuje następujące miasta: Baborów, Kietrz, Krzanowice, Kuźnia Raciborska, Racibórz oraz okoliczne wsie i gminy.

12. Podejmowanie stosownych środków w celu ułatwienia osobom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym dostępu do środków przekazu.

W omawianym okresie obecność w mediach publicznych audycji radiowych i telewizyjnych skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym przedstawiała się następująco.

a) Audycje uwzględniające potrzeby mniejszości narodowych, i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w TVP S.A.

Telewizja Polska S.A. jako nadawca publiczny zobowiązana jest do tworzenia i rozpowszechniania audycji uwzględniających potrzeby mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (art. 21 ust. 1 pkt 8a ustawy o radiofonii i telewizji). Audycje adresowane do poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych oraz do społeczności posługującej się językiem regionalnym w ich językach narodowych oraz w języku kaszubskim ukazywały się tylko w programach regionalnych TVP INFO¹⁶ - w paśmie rozłączonym i wspólnym. W latach 2007 - 2008 i w pierwszym półroczu 2009 r. audycje te tworzyły i rozpowszechniały w paśmie rozłączonym oddziały terenowe Telewizji Polskiej SA w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Olsztynie i Opolu. W 2007 r. w programach pasm rozłączonych TVP INFO łączny czas nadawania audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w ich językach wyniósł 239,8 godz., a w 2008 r. – 112,1 godz.

Oddział terenowy TVP w Białymstoku

Oddział ten nadawał audycje dla 6 mniejszości narodowych i etnicznych – rosyjskiej, białoruskiej, litewskiej, ukraińskiej, romskiej i tatarskiej. Wśród oddziałów terenowych nadających audycje w językach mniejszości oddział w Białymstoku od lat nadaje najwięcej godzin programu przeznaczonego dla mniejszości narodowych i etnicznych. W 2007 r. audycje adresowane do mniejszości w ich językach zajęły 160,5 godz. programu oddziału terenowego w Białymstoku, w roku następnym – 32,8 godz., a w pierwszym półroczu 2009 roku 17,8 godz. Audycje realizowane przez Oddział TVP w Białymstoku w omawianym okresie to:

- Magazyn *Tydzień Białoruski* ukazywał się raz w tygodniu, adresowany był dla mniejszości białoruskiej, tworzony był w języku białoruskim. Poświęcony był najważniejszym wydarzeniom kulturalnym, gospodarczym, samorządowym istotnym dla mniejszości oraz aktualnym wydarzeniom z Republiki Białoruś.
- Magazyn *Przegląd Ukraiński* również ukazywał się raz w tygodniu, adresowany był dla mniejszości ukraińskiej, tworzony w języku ukraińskim.
- Magazyn *Panorama Litewska* ukazywał się raz w tygodniu, adresowany była do mniejszości litewskiej, tworzony w języku litewskim.
- Magazyn *Rosyjski Głos* ukazywał się raz w miesiącu adresowany do mniejszości rosyjskiej, tworzony w języku rosyjskim.

¹⁶ W 2007 r. programy regionalne rozpowszechniane pod nazwą TVP 3 Regionalna zmieniły nazwę na TVP INFO.

- Magazyny *My Romowie* i *Podlaski Orient* tworzone były w języku polskim, a ukazywały się raz w miesiącu. Pierwszy magazyn był adresowany do mniejszości romskiej a drugi tatarskiej. W 2007 r. magazyn *My Romowie* wypełnił 1,2 godz. programu, w 2008 r. – 37,5 minut, a pierwszym półroczu 2009 r. – 0,3 godz. *Podlaski Orient* w 2007 r. wypełnił 1,4 godz. programu, w 2008 r. – 1,5 godz., a w pierwszym półroczu 2009 r. 0,9 godz.

Oddział terenowy TVP w Gdańsku

W omawianym okresie Oddział TVP w Gdańsku emitował Magazyn *Rodnô zemia*. Ukazywał się on raz w tygodniu; tworzono go w języku kaszubskim; poświęcony był tematami związanym z życiem społeczności kaszubskiej, jej kulturze, językowi i obyczajom. Jesienią 2007 r. zaczął się ukazywać raz w tygodniu dwujęzyczny magazyn *Tedë jo*. Omawiano w nim różne aspekty życia Kaszubów. W 2007 r. audycje adresowane do społeczności posługującej się językiem regionalnym zajęły w programie oddziału terenowego w Gdańsku 28,1 godz., w 2008 r. – 33,4 godz., a w pierwszym półroczu 2009 roku 16,8 godz.

Oddział terenowy TVP w Katowicach

W omawianym okresie Oddział TVP w Katowicach emitował Magazyn *Schlesien Journal*. Ukazywał się on raz w tygodniu, adresowany był do mniejszości niemieckiej na Śląsku, poświęcony był aktualnym wydarzeniom społecznym, politycznym, gospodarczym i kulturalnym. Magazyn w 2007 r. wypełnił 9,6 godz. programu, w 2008 r. – 10 godz., a w pierwszym półroczu 2009 r. – 4,9 godz.

Oddział terenowy TVP w Krakowie

W omawianym okresie Oddział TVP w Krakowie emitował Magazyn *Informator Romski*. W 2007 r. ukazywał się on dwa razy w miesiącu, w 2008 r. raz w miesiącu, a w pierwszym półroczu 2009 r. ponownie dwa razy w miesiącu. Prowadzony był w języku romskim. Podejmowano w nim tematykę związaną z życiem społeczności romskiej m.in.: z kulturą i obyczajami, jak również szkolnictwem i profilaktyką zdrowotną. Audycje te w 2007 r. wypełniły 2,9 godz. programu, w 2008 r. – 3,2 godz., a w pierwszym półroczu 2009 r. – 1,6 godz.

Oddział terenowy TVP w Olsztynie

W omawianym okresie Oddział TVP w Olsztynie emitował Magazyn *Ukraińskie Wieści*. Ukazywał się on co dwa tygodnie. Omawiano w nim najważniejsze problemy

i wydarzenia dotyczące mniejszości ukraińskiej na Warmii i Mazurach. Audycję prowadzono w języku ukraińskim, z napisami w języku polskim. Audycje te w 2007 r. wypełniły 11,3 godz. programu, w 2008 r. – 13,5 godz., a w pierwszym półroczu 2009 r. 6,4 godz.

Oddział terenowy TVP w Opolu

W omawianym okresie Oddział TVP w Opolu emitował Magazyn *Schlesien Journal*. Ukazywał się on raz w tygodniu, adresowany był do mniejszości niemieckiej. Komentowano w nim aktualne wydarzenia społeczne, polityczne, gospodarcze i kulturalne dotyczące mniejszości niemieckiej. Audycje tworzone w języku niemieckim. W 2007 i 2008 r. wypełniły one 19,2 godz. programu, a w pierwszym półroczu 2009 r. – 13,6 godz.

Pasmo wspólne programów regionalnych TVP INFO

W paśmie wspólnym programów regionalnych TVP INFO w latach 2007 – 2008 oraz od marca do czerwca 2009 r. ukazywała się cykliczna audycja adresowana do mniejszości ukraińskiej pod tytułem *Telenowyny*. Tworzono ją w języku ukraińskim. Prezentowano w niej najnowsze informacje z różnych dziedzin życia mniejszości – od historii po problemy dnia codziennego. Audycje ukazywały się raz w miesiącu. W 2007 r. przeznaczono na nie 5,9 godz. programu, w 2008 r. – 4,2 godz., a w pierwszym półroczu 2009 r. – 3,8 godz. We wrześniu 2009 r. zaprzestano rozpowszechnianie *Telenowyn*. Po protestach audycja wróciła na antenę TVP INFO. Program trwający 12 minut emitowany jest obecnie raz w miesiącu (w każdą ostatnią sobotę miesiąca) o godzinie 14.45.

**Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się
językiem regionalnym w programach TVP INFO w 2007 r. i 2008 r.**

Oddział terenowy	Białystok		Gdańsk		Katowice		Kraków		Olsztyn		Opole		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Język ukraiński	42,1	8,9	0	0	0	0	4,2	0	11,3	13,5	0	0	57,6	22,4
Język białoruski	84,2	16,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84,2	16,2
Język litewski	27,5	6,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27,5	6,1
Język rosyjski	6,7	1,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6,7	1,6
Język niemiecki	0	0	0	0	9,6	10	0	0	0	0	19,2	19,2	28,8	29,2
Język kaszubski	0	0	28,1	33,4	0	0	0	0	0	0	0	0	28,1	33,4
Język hebrajski	0	0	0	0	0	0	1,2	0	0	0	0	0	1,2	0
Język romski	0	0	0	0	0	0	2,9	3,2	0	0	0	0	2,9	3,2
Język słowacki	0	0	0	0	0	0	1,2	0	0	0	0	0	1,2	0
Język ormiański	0	0	0	0	0	0	1,6	0	0	0	0	0	1,6	0
Razem	160,5	32,8	28,1	33,4	9,6	10	11,1	3,2	11,3	13,5	19,2	19,2	239,8	112,1

**Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się
językiem regionalnym w programach TVP INFO w pierwszym półroczu 2009 r.**

Nazwa oddziału terenowego	Języki narodowe							J. region.	Łącznie
	Ukraiński	Białoruski	Litewski	Rosyjski	Romski	Niemiecki	Kaszubski		
	Godz.								
Białystok	4,5	9,3	3,2	0,8				17,8	
Gdańsk							16,8	16,8	
Katowice						4,9		4,9	
Kraków					1,6			1,6	
Olsztyn	6,4							6,4	
Opole						13,6		13,6	
Razem	10,9	9,3	3,2	0,8	1,6	18,5	16,8	61,1	

b) Audycje uwzględniające potrzeby mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w rozgłoszeniach regionalnych Polskiego radia w latach 2007 - 2009

W latach 2007 - 2008 oraz w pierwszym półroczu 2009 audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz dla społeczności posługującej się językiem regionalnym były nadawane tylko w programach tych rozgłoszeń regionalnych, w których zasięgu nadawania znajdowały się duże skupiska mniejszości oraz rozgłoszeń obejmującej swym zasięgiem tereny zamieszkałe przez osoby używające języka kaszubskiego. Audycje takie były obecne w programach 9 rozgłoszeń regionalnych.

Audycje adresowane do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w rozgłoszeniach regionalnych w latach 2007 – 2008

Nazwa rozgłoszeń	Języki narodowe												Język region.		Łącznie	
	ukraiński		białoruski		litewski		niemiecki		romski		łemkowski		kaszubski			
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
	godz.															
Białystok	53	53	180	180	53	53	0	0	0	0	0	0	0	0	286	286
Gdańsk	0	0	0	0	0	0	7	4	0	0	0	0	100	115	107	119
Katowice	0	0	0	0	0	0	22	23,2	0	0	0	0	0	0	22	23,2
Koszalin	31,2	30,4	0	0	0	0	0	0	20,2	17,5	0	0	28,1	28,5	79,5	76,4
Kraków	14	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	15
Olsztyn	26	26	0	0	0	0	22	22	0	0	0	0	0	0	48	48
Opole	0	0	0	0	0	0	106,2	113	0	0	0	0	0	0	106,2	113
Rzeszów	138	139	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	138	139
Wrocław	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	10	10
Razem	267,2	268,4	180	180	53	53	157,2	162,2	20,2	17,5	5	5	128,1	143,5	810,7	829,6

*Audycje dla mniejszości narodowych w programie regionalnym, bez audycji w programie nadawanym z nadajnika w Miłkach.

Rozgłoszenia regionalna w Białymstoku

W latach 2007 - 2008 r. a także w pierwszym półroczu 2009 r. w programie tej rozgłoszeń ukazywały się następujące audycje adresowane do mniejszości narodowych: *Pad znakam Pahoni* tworzona w języku białoruskim, *Litewski magazyn radiowy* tworzona w języku litewskim oraz *Ukraińska Dumka* tworzona w języku ukraińskim.

W pierwszym półroczu 2009 r. audycje w języku białoruskim *Pad znakam Pahoni* nadawano codziennie. Każda audycja nadawana od poniedziałku do czwartku trwała 15 min,

nadawana w piątek i niedzielę – 30 min., a w sobotę – 15 min. Koncert życzeń w języku białoruskim *Pažadalnaja pieśnia* nadawano w soboty (25 min).

Audycje w języku ukraińskim *Dumka ukraińska* nadawano w poniedziałki i środy (15 min) oraz w niedzielę (30 min).

Audycje w języku litewskim *Litewski Magazyn Radiowy* nadawano we wtorki i czwartki (15 min) oraz w niedzielę (30 min).

Wszystkie wymienione powyżej audycje realizowane były w Polskim Radiu Białystok przez zatrudnionych tam dziennikarzy i współpracowników. Poruszano w nich tematy ważne dla środowisk mniejszości narodowych m.in. problemy społeczne, narodowościowe, jak też szeroko przedstawiano tematykę kulturalną i etniczną.

W pierwszym półroczu 2009 roku łączny czas trwania wszystkich audycji, które ukazały się w programie wyniósł 143 godziny.

Rozgłośnia regionalna w Gdańsku

W omawianym okresie w programie Radia Gdańsk ukazywał się w każdą niedzielę *Magazyn Kaszubski*. Audycja w wymiarze 55 minut, w całości realizowana była w języku kaszubskim i skierowana do społeczności posługującej się tym językiem. Prezentowano w niej historię, kulturę a także bieżące wydarzenia związane z Kaszubami i społecznością kaszubską. Ponadto w pierwszym półroczu 2009 r. nadawano magazyn informacyjny *Klëka* tworzony w języku kaszubskim. *Klëka* nadawana była w dwóch porach: o godz. 17.30 jako 3-minutowy serwis informacyjny i o godz. 22.40 jako 18-minutowy magazyn, składający się z części informacyjnej i publicystycznej. Audycję nadawano codziennie od poniedziałku do piątku.

Do 2008 roku na falach Radia Gdańsk nadawano audycję *Treffpunkt* o charakterze informacyjno-publicystycznym tworzoną w języku niemieckim i polskim.

Łączny czas trwania wszystkich wspomnianych audycji, które ukazały się w programie Radia Gdańsk w pierwszym półroczu 2009 r. wyniósł 77 godzin.

Rozgłośnia regionalna w Katowicach

Od 1991 roku Polskie Radio Katowice ma w ofercie programowej cykliczną audycję dla mniejszości niemieckiej pod tytułem *Magazyn mniejszości niemieckiej – Pojednanie i Przyszłość*. Audycja tworzona była przez firmę producencką związaną z jedną z organizacji mniejszości niemieckiej. W pierwszym półroczu 2009 r. przygotowywano ją w cyklu tygodniowym i emitowano w każdy poniedziałek o godzinie 22.05. Każde wydanie trwało 55 minut. Łączny czas wszystkich wydań tej audycji w pierwszym półroczu 2009 wyniósł 23

godziny 25 minut. Audycja miała charakter słowno-muzyczny. Na ogół warstwa słowna wynosiła około 50%. W bardzo wielu przypadkach przekazy słowne wypowiedziane w języku niemieckim tłumaczone były także na język polski.

Rozgłośnia regionalna w Koszalinie

Radio Koszalin nadawało w omawianym okresie dwie cykliczne audycje dla mniejszości ukraińskiej: *Magazyn ukraiński* i *Serwis ukraiński*. W pierwszym półroczu 2009 r. magazyn ukazywał się w każdą niedzielę i był powtarzany we wtorek, a serwis ukazywał się tylko w niedzielę. Jednostkowy czas serwisu wynosił 5 min. Ponadto na falach rozgłośni emitowano cykliczne audycje dla Romów: *Magazyn romski* oraz dla społeczności posługującej się językiem regionalnym: *Magazyn kaszubski*, *Serwis kaszubski* i prognozę pogody na weekend.

W pierwszym półroczu audycje dla mniejszości ukraińskiej wypełniły 40,1 godz. programu, audycje dla mniejszości romskiej 8,6 godz., dla społeczności posługującej się językiem kaszubskim 15,1 godz.

Rozgłośnia regionalna w Krakowie

W programie Radia Kraków ukazywała się audycja *Kermesz* o charakterze informacyjno-edukacyjnym, w języku ukraińskim. Audycja poświęcona była bieżącym wydarzeniom oraz kulturze i obyczajom mniejszości ukraińskiej.

Rozgłośnia regionalna w Olsztynie

Radio Olsztyn audycje w języku ukraińskim nadaje od 1958 roku. Audycje te powstają we współpracy ze Związkiem Ukraińców w Polsce. W programie regionalnym audycja w języku ukraińskim nadawana była w każdą niedzielę w godz. 20.30 – 21.00. Od połowy stycznia 2001 roku dodatkowo z nadajnika w Miłkach koło Giżycka nadawane były codziennie adresowane do mniejszości ukraińskiej:

- magazyn informacyjny – od poniedziałku do soboty: 10.50 – 11.00
- magazyn publicystyczny – od poniedziałku do piątku: 18.10 – 18.30.

W 2007 i 2008 roku z nadajnika w Miłkach nadano dodatkowo 139 godzin programu dla mniejszości ukraińskiej. W pierwszym półroczu 2009 roku Radio Olsztyn nadało w sumie 82 godziny programu adresowanego do mniejszości ukraińskiej, w tym 69 godzin wyłącznie z nadajnika w Miłkach.

Audycje dla mniejszości niemieckiej ukazywały się w każdą niedzielę, a redagowali je członkowie Stowarzyszenia Mniejszości Niemieckiej.

W pierwszym półroczu 2009 roku dla mniejszości niemieckiej w jej języku nadano na falach Radia Olsztyn łącznie 10 godzin 50 minut audycji.

Rozgłośnia regionalna w Opolu

W programie Radia Opole dla mniejszości niemieckiej ukazywał się cykliczny magazyn *Nasz Haimat* poświęcony tematyce kulturalno-społecznej. Magazyn ukazywał się raz w tygodniu w niedzielę. Czas trwania jednostkowego wydania wynosił 50 min. Audycje tworzono w języku niemieckim i polskim.

W pierwszym półroczu 2009 r. wyemitowane wydania wypełniły 21,6 godz. programu.

Rozgłośnia regionalna w Rzeszowie

W omawianym okresie w programie Radia Rzeszów w każdy czwartek ukazywała się audycja *Skrynia – magazyn w języku ukraińskim*. Jednostkowo wydanie trwało 40 minut. Audycję adresowano do mniejszości ukraińskiej zamieszkującej południowo-wschodną Polskę. Magazyn zawierał przeglądy prasy, omówienie najważniejszych wydarzeń, relacje z uroczystości, koncertów, wystaw, konferencji naukowych i spotkań społeczności ukraińskiej. Całość ilustrowano muzyką ukraińską – od ludowej przez pop do rocka. Częstym tematem audycji była działalność Związku Ukraińców w Polsce. W pierwszym półroczu 2009 r. w programie ukazywał się magazyn informacyjno-publicystyczny *Wiadomości dla Ukraińców* – w języku ukraińskim przygotowywany przez Redakcję Ukraińską Radia Polonia. Magazyn ukazywał się od poniedziałku do czwartku. Jednostkowe wydanie trwało 30 minut. Ponadto emitowano audycję muzyczną *Z karpackich hor*, która ukazywała się w pierwszą i третią niedzielę miesiąca. Czas trwania jednostkowej audycji wynosił 15 minut. W audycji prezentowano muzykę Ukraińców, Hucułów, Bojków i Łemków.

c) Finansowanie audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym ze środków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Przy określaniu sposobu podziału wpływów z opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych, począwszy od podziału na 2006 rok, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wydziela środki na koszty realizowanego przez Radio Olsztyn S.A. programu dla mniejszości ukraińskiej. Na finansowanie działalności tego programu Krajowa Rada Radiofonii i Telewizja wydzieliła w latach 2007-2009 corocznie po 207 tys.zł.

Dodatkowo w ramach środków przeznaczonych na pokrycie kosztów realizacji misji, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji, wyodrębnione zostały środki na finansowanie kosztów bezpośrednich tworzenia audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych w spółkach radiofonii regionalnej.

Zestawienie środków z rachunku bankowego KRRiT wyodrębnionych w uchwałach KRRiT na finansowanie kosztów bezpośrednich tworzenia ww. audycji oraz wykonanie wg. danych ze spółek, w latach 2007-2008 przedstawiało się następująco (w tys.zł):

Spółka radiofonii regionalnej	2007 rok		Relacja kol.(3:2)	2008 rok		Relacja kol.(6:5)
	prognoza środków z rachunku KRRiT na podstawie uchwały KRRiT	wykonanie		prognoza środków z rachunku KRRiT na podstawie uchwały KRRiT	wykonanie	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1) Radio Białystok S.A.	560	490	87,5%	500	444	88,8%
2) Radio Gdańsk S.A.	249	272	109,2%	278	229	82,4%
3) Radio Katowice S.A.	87	78	89,7%	86	65	75,6%
4) Radio Kielce S.A.	16	60	375,0%	0	64	x
5) Radio Koszalin S.A.	80	28	35,0%	80	34	42,5%
6) Radio Kraków S.A.	52	24	46,2%	52	15	28,8%
7) Radio Lublin S.A.	16	5	31,3%	9	22	244,4%
8) Radio Łódź	0	5	x	6	1	16,7%
9) Radio Olsztyn S.A.	46	61	132,6%	77	90	116,9%
10) Radio Opole S.A.	208	182	87,5%	208	171	82,2%
11) Radio Rzeszów S.A.	116	116	100,0%	113	113	100,0%
12) Radio Szczecin S.A.	14	8	57,1%	14	9	64,3%
13) Radio Wrocław S.A.	19	6	31,6%	20	4	20,0%
14) RAZEM	1 463	1 335	91,3%	1 443	1 261	87,4%

Na 2007 rok Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji nie wydzieliła środków na pokrycie kosztów audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych w oddziałach terenowych Telewizji Polskiej S.A. w Warszawie, natomiast środki na pokrycie kosztów tworzenia tych audycji zostały wyodrębnione przez KRRiT na 2008 rok w kwocie 1.404 tys.zł.

Telewizja Polska S.A. przeznaczyła w 2007 roku na finansowanie kosztów audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych wpływy abonamentowe w kwocie 1.029 tys.zł, natomiast w 2008 roku – w wysokości 1.333 tys.zł.

Przy podziale środków z rachunku bankowego KRRiT na 2009 rok, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji nie określiła kwoty środków przeznaczonych na audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych, lecz zobowiązała zarządy spółek radiofonii regionalnej oraz Telewizji Polskiej S.A. w Warszawie do wyodrębnienia w ramach wpływów na finansowanie kosztów realizowanej misji, środków na finansowanie kosztów audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych.

Z danych uzyskanych ze spółek wynika, że w 2009 roku przewidywane finansowanie ze środków z rachunku bankowego KRRiT kosztów audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych w Telewizji Polskiej S.A. wyniesie 925 tys.zł, natomiast w spółkach radiofonii regionalnej razem 1.184 tys.zł, z tego:

1) Radio Białystok S.A.	480 tys.zł
2) Radio Katowice S.A.	74 tys.zł
3) Radio Kielce S.A.	64 tys.zł
4) Radio Koszalin S.A.	80 tys.zł
5) Radio Kraków S.A.	15 tys.zł
6) Radio Lublin S.A.	36 tys.zł
7) Radio Olsztyn S.A.	90 tys.zł
8) Radio Opole S.A.	172 tys.zł
9) Radio Rzeszów S.A.	141 tys.zł
10) Radio Szczecin S.A.	12 tys.zł
11) Radio Wrocław S.A.	20 tys.zł

14. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do używania języka mniejszości w stosunkach pomiędzy tymi osobami a organami administracji.

W 2007 r. do Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy wpisano 5 gmin. W trzech z nich, położonych w województwie opolskim, językiem pomocniczym jest język niemiecki (Tarnów Opolski, Bierawa, Zębowice); w jednej, położonej na terenie województwa pomorskiego, rolę języka pomocniczego pełni język kaszubski (Sierakowice); w ostatniej, położonej na terenie województwa podlaskiego, językiem pomocniczym jest język białoruski (Hajnówka). W 2008 r. do Rejestru wpisana została jedna gmina (Turawa – województwo opolskie), w której językiem pomocniczym jest język niemiecki. W 2009 r. do Rejestru wpisano siedem gmin. W pięciu z nich, położonych w

województwie opolskim, językiem pomocniczym jest język niemiecki (Dobrzeń Wielki, Głogówek, Murów, Dobrodzień, Komprachcice), w dwóch, położonych na terenie województwa podlaskiego, rolę języka pomocniczego pełni język białoruski (Orla i Narewka). Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. do Urzędowego Rejestru Gmin jest wpisanych 28 gmin, w tym cztery gminy województwa podlaskiego (w jednej językiem pomocniczym jest język litewski, w trzech pozostałych – białoruski), dwie gminy województwa pomorskiego (w których językiem pomocniczym jest język kaszubski) oraz dwadzieścia dwie gminy województwa opolskiego z językiem pomocniczym niemieckim.

15. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do uzyskania w zrozumiałym dla nich języku informacji o przyczynach zatrzymania, o wszystkich wysuniętych oskarżeniach oraz do obrony w tym języku, także, jeśli to konieczne, przy bezpłatnej pomocy tłumacza.

Przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (kpk) (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) przyznają oskarżonemu i innym osobom biorącym udział w postępowaniu, które nie władają językiem polskim, prawo do korzystania z pomocy tłumacza. I tak, zgodnie z przepisem art. 204 kpk, należy wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby niewładającej językiem polskim. To samo dotyczy sytuacji, gdy istnieje potrzeba przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie albo zapoznania się oskarżonego z treścią przeprowadzonego dowodu.

Stosownie do art. 72 § 1 *Kodeksu postępowania karnego* (kpk), oskarżony niewładający w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza. Zgodnie z § 2 tego artykułu do czynności z udziałem takiego oskarżonego należy wezwać tłumacza. Ponadto, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się takiemu oskarżonemu wraz z tłumaczeniem.

Z kolei zgodnie z art. 265 § 1 *Kodeksu postępowania cywilnego* (kpc), sąd może powołać tłumacza do przesłuchania świadka niewładającego dostatecznie językiem polskim. Stosowanie art. 265 kpc jest fakultatywne w tym znaczeniu, że nie zachodzi potrzeba przybrania tłumacza, jeżeli sędziowie (ławnicy) znają dostatecznie język, w którym może zeznawać świadek. Z kolei świadek może zeznawać w każdym języku, który zna dostatecznie. Świadek niewładający dostatecznie językiem polskim powinien być pouczony o swoich prawach i obowiązkach przy pomocy tłumacza. Regulacje dotyczące świadka znajdują

zastosowanie odpowiednio do przesłuchania w charakterze strony osoby niewładającej dostatecznie językiem polskim. Ponadto, stosownie do art. 256 kpc sąd może zażądać, aby dokument w języku obcym był przełożony przez tłumacza przysięgłego.

18. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do umieszczania w języku ojczystym tradycyjnych nazw lokalnych, nazw ulic i innych oznakowań topograficznych o charakterze publicznym.

W 2007 r. do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości wpisano trzy gminy. W dwóch z nich, położonych w województwie pomorskim, wprowadzono dodatkowe nazwy miejscowości w języku kaszubskim (Stężyca, Chmielno), w jednej, położonej na terenie województwa opolskiego, wprowadzono dodatkowe nazwy w języku niemieckim (Cisek). W 2008 r. do wspomnianego Rejestru wpisano piętnaście gmin. W jedenastu gminach z województwa opolskiego (Leśnica, Tarnów Opolski, Chrzastowice, Izbicko, Dobrodzień, Jemielnica, Kolonowskie, Ujazd, Zębowice, Biała, Strzeleczyki) oraz dwóch gminach z województwa śląskiego (Rudnik, Krzanowice) wprowadzono dodatkowe nazwy miejscowości w języku niemieckim, w jednej gminie, położonej na terenie województwa małopolskiego (Gorlice) wprowadzono dodatkową nazwę w języku łemkowskim, w ostatniej, położonej na terenie województwa podlaskiego (Puńsk) wprowadzono dodatkowe nazwy w języku litewskim. Ponadto, w 2009 r. do Rejestru wpisano dwie gminy z województwa opolskiego (Murów, Walce), w których dodatkowe nazwy zostały ustalone w języku niemieckim.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. do Rejestru gmin jest wpisanych 26 gmin, w tym osiemnaście gmin województwa opolskiego (dodatkowe nazwy w języku niemieckim), cztery gminy województwa pomorskiego (dodatkowe nazwy w języku kaszubskim), dwie gminy województwa śląskiego (dodatkowe nazwy w języku niemieckim), jedna gmina województwa podlaskiego (dodatkowe nazwy w języku litewskim) oraz jedna gmina województwa małopolskiego (dodatkowe nazwy w języku łemkowskim). Obecnie w trakcie procedowania są wnioski następujących gmin: Łubniany, Linia oraz Szemud.

Do chwili obecnej żadna z gmin nie zgłosiła wniosku o wpisanie do Rejestru gmin, w związku z zamiarem wprowadzenia na swoim terenie dodatkowych nazw ulic w języku mniejszości.

W dniu 10 marca 2008 r. zawarte zostało pierwsze porozumienie pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji a Gminą Radłów, dotyczące przekazania środków

z budżetu państwa, przeznaczonych na wymianę tablic informacyjnych w związku z wprowadzeniem dodatkowych nazw miejscowości w języku mniejszości. Do dnia 31 grudnia 2009 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podpisał porozumienia na realizację zadań polegających na wymianie tablic informacyjnych zawierających dodatkowe nazwy miejscowości w językach mniejszości oraz w języku regionalnym z następującymi gminami: Chmielno, Cisek, Stężycza, Chrzastowice, Izbicko, Tarnów Opolski, Puńsk, Dobrodzień, Leśnica, Ujazd, Gorlice, Zębówice oraz Biała. Obecnie cztery gminy oczekują na przyznanie dotacji na pokrycie kosztów wymiany tablic informacyjnych.

19. Wspieranie działalności w zakresie oświaty i badań naukowych, w celu szerzenia wiedzy o kulturze, historii, języku i religii mniejszości narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

W roku 2008 Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie zmieniła nazwę na Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Ponadto należy wspomnieć, iż od semestru letniego roku akademickiego 2009/2010 Uniwersytet Gdański utworzył specjalność „kaszubistyka” na kierunku studiów filologia polska., co znacznie wpłynie na poprawę stanu kadry i kwalifikacje zawodowe nauczycieli języka kaszubskiego.

Ponadto obecnie w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie rozważana jest zasadność zainaugurowania, od II semestru roku akademickiego 2009/2010 studiów podyplomowych pod nazwą „Język niemiecki jako język mniejszości narodowej”. Powołanie nowego kierunku uzależnione jest od liczby studentów zainteresowanych kształceniem się w tej specjalności (obecnie trwa nabór chętnych).

W latach 2008-2009 z budżetu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację 10 projektów badawczych o tematyce dotyczącej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego przeznaczono kwotę 432.080 złotych.

20. Wspieranie działalności w zakresie kształcenia nauczycieli i dostępu do podręczników w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r. w sprawie warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakresie ich działalności

obowiązkowej oraz zadań doradcy metodycznego (Dz. U. Nr 84, poz. 779) utraciło moc. Od 5 grudnia 2009 r. obowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 200, poz. 1537).

Obecnie, w roku 2009 r. opiekę metodyczną nad szkołami dla mniejszości narodowych i etnicznych sprawowało 5 nauczycieli konsultantów i 12 doradców metodycznych specjalizujących się w językach mniejszości.

21. Wspieranie działalności w zakresie równego dostępu osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych do oświaty na wszystkich poziomach.

Warunki i sposób realizowania przez polski system oświaty zadań dotyczących zapewnienia uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności nauki języka oraz własnej historii i kultury określa obecnie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1579)

Obecnie większość uczniów pochodzenia romskiego uczęszcza do szkół publicznych, ucząc się w jednej klasie ze swoimi polskimi rówieśnikami. Jedyne niewielki odsetek uczniów uczy się w tzw. „klasach romskich”. Należy podkreślić, że liczba „klas romskich” systematycznie spada. W roku szkolnym 2009/2010 jedynie w dwóch placówkach oświatowych (szkoły podstawowe w Ełku i Maszkowicach) prowadzone są 4 wydzielone klasy dla uczniów pochodzenia romskiego (do czasu ich całkowitego wygaszenia w roku szkolnym 2010/2011). W roku szkolnym 2009/2010 nie było naboru do klas romskich. W klasach tych uczą się dzieci i młodzież romska, które z uwagi na wiek powinny kształcić się na wyższych szczeblach procesu dydaktycznego oraz takie, wobec których orzeczono obniżenie wymagań edukacyjnych, a także dzieci o dużych zaniedbaniach edukacyjnych, powtarzające naukę w klasach z powodu braku postępów w nauce i bardzo niskiego poziomu frekwencji.

Ponadto, konsekwentnie realizowane są w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* szerokie działania wspierające edukację uczniów i studentów romskich.

W roku szkolnym 2008/09 w zajęciach organizowanych w 424 placówkach oświatowych uczestniczyło łącznie 2 134 uczniów romskich.

22. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do zakładania i prowadzenia własnych, prywatnych instytucji oświatowych i szkoleniowych.

Jak już wspomniano rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r. w sprawie warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakresu ich działalności obowiązkowej oraz zadań doradcy metodycznego (Dz. U. Nr 84, poz. 779) utraciło moc. Od 5 grudnia 2009 r. obowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 200, poz. 1537).

23. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób posługujących się językiem regionalnym do nauki języka ojczystego.

Jak już wspomniano warunki i sposób realizowania przez polski system oświaty zadań dotyczących zapewnienia uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności nauki języka oraz własnej historii i kultury określa obecnie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1579)

W omawianym okresie subwencja oświatowa była naliczana według tych samych zasad, co w roku 2006, na podstawie rozporządzeń w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej wydawanych dla danego roku budżetowego.

24. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do uczenia się języka ojczystego lub nauki w tym języku w ramach oświaty publicznej.

W większych skupiskach mniejszości narodowych powstała sieć szkolna z nauczaniem języków mniejszości. W roku szkolnym 2008/9 składała się ona z 1081 placówek (wliczając przedszkola, klasy „0”, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne oraz zespoły międzyszkolne) i obejmowała ogółem 54 262 uczniów.

Poniżej przedstawiono zestawienie liczbowe dotyczące placówek przedszkolnych, szkolnych (w tym klas „0” i zespołów międzyszkolnych) oraz uczniów należących do poszczególnych mniejszości, wraz z wymienieniem województw, w których prowadzona jest nauka języka bądź w języku mniejszości:

- mniejszość niemiecka - województwa : opolskie, śląskie i warmińsko-mazurskie (ogółem 534 placówki, łącznie 38 269 uczniów),
- społeczność kaszubska – województwo pomorskie (ogółem 237 placówek, łącznie 8 518 uczniów),
- mniejszość białoruska – województwo podlaskie (ogółem 47 placówek, łącznie 3 409 uczniów),
- mniejszość ukraińska - województwa: dolnośląskie, lubuskie, „małopolskie, mazowieckie podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie (ogółem 179 placówek, łącznie 2 483 uczniów),
- mniejszość litewska – województwo podlaskie (ogółem 19 placówek, łącznie 687 uczniów),
- mniejszość łemkowska – województw: dolnośląskie, lubuskie, małopolskie (ogółem 44 placówki, łącznie 311 uczniów),
- mniejszość słowacka - województwo małopolskie (ogółem 13 placówek, 273 łącznie uczniów),
- mniejszość żydowska - Wrocław, Warszawa (6 placówek niepublicznych, łącznie 296 uczniów),
- mniejszość ormiańska – Kraków, Warszawa (2 zespoły międzyszkolne, 16 uczniów)

Mając na uwadze konieczność zachowania i rozwoju języka romskiego oraz potrzebę wspierania przygotowania przedszkolnego dzieci romskich, MSWiA i MEN powołały w 2008 r. grupę ekspertów do spraw języka romskiego. Efektem prac grupy jest propozycja standaryzacji zapisu języka romskiego uwzględniająca różnice dialektalne występujące w Polsce, publikacja opracowanych przez Karola *Parno* Gierlińskiego elementarzy dla dzieci romskich w dialekcie Polska Roma i Romów Karpaccich, stworzenie ich wersji

multimedialnych oraz portalu internetowego będącego narzędziem dalszych prac i dyskusji związanych z rozwojem języka romskiego.

Liczba placówek według poziomów nauczania – rok szkolny 2008/09

Język	białoru- ski	kaszub- ski	litew- ski	niemie- cki	słowa- cki	ukrain- ski	łemkow- ski	ormiań- ski	hebraj- ski	Łącznie
Szkoły podstawowe z nauczaniem języka mniejszości	24	163	9	267	6	68	21	0	2	560
Gimnazja z nauczaniem języka mniejszości	14	46	4	89	3	42	11	0	2	211
Licea z nauczaniem języka mniejszości	3	4	1	0	0	8	1	0	0	17
Szkoły zawodowe z nauczaniem w jęz. mniejszości	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Międzyszkolne zespoły nauczania jęz. mniejszości	3	4	1	8	1	45	10	2	0	72
Łącznie	44	217	15	364	10	163	43	2	4	862

Liczba uczniów według poziomów nauczania – rok szkolny 2008/09

Język	białoru- ski	kaszub- ski	litew- ski	niemie- cki	słowa- cki	ukrain- ski	łemkow- ski	ormiań- ski	hebraj- ski	Łącznie
Szkoły podstawowe z nauczaniem języka mniejszości	1524	6986	332	23616	151	920	115	0	176	33820
Gimnazja z nauczaniem języka mniejszości	922	1151	162	9460	42	516	89	0	37	12379
Licea z nauczaniem języka mniejszości	777	142	91	0	0	314	10	0	0	1334
Szkoły zawodowe z nauczaniem w jęz. mniejszości	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Międzyszkolne zespoły nauczania jęz. mniejszości	98	50	6	178	12	604	87	16	0	1051
Łącznie	3321	8329	591	33254	205	2354	301	16	213	48584

25. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do rzeczywistego uczestniczenia w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym, jak również w sprawach publicznych, zwłaszcza tych, które ich dotyczą.

W wyniku ostatnich wyborów parlamentarnych, które odbyły się w dniu 21 października 2007 r. w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej zasiada jeden przedstawiciel niemieckiej mniejszości narodowej – wybrany z listy wyborczej mniejszości niemieckiej oraz jeden przedstawiciel białoruskiej mniejszości narodowej wybrany z listy Komitetu Lewica i Demokraci, a także jeden przedstawiciel mniejszości ukraińskiej wybrany z listy Komitetu wyborczego Platformy Obywatelskiej. W Parlamencie zasiadają ponadto posłowie i senatorowie reprezentujących społeczność posługującą się językiem regionalnym. Parlamentarzyści ci zostali wybrani z list Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości. W parlamencie funkcjonuje obecnie liczący 23 parlamentarzystów Kaszubski Zespół Parlamentarny skupiający w swoich szeregach posłów i senatorów działających na rzecz Kaszub i Pomorza. Wśród nich również parlamentarzystów związanych ze społecznością posługującą się językiem regionalnym.

***CZĘŚĆ III: Organy i instytucje odpowiedzialne za realizację polityki
wobec mniejszości narodowych i etnicznych
oraz podejmowane przez nie działania***

III

Na mocy zarządzenia Dyrektora Generalnego MSWiA z dnia 21 grudnia 2007 r. Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii został przeniesiony ze struktur Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA do Departamentu Kontroli, Skarg i Wniosków MSWiA.

IV

Obecnie (stan na dzień 23 grudnia 2009 r.) trwają konsultacje międzyresortowe projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie włączenia w skład Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych przedstawiciela ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Potrzebę taką zgłaszali wielokrotnie przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym zasiadający w KWRiMNiE (w dniu wejścia w życie ustawy problem de facto nie istniał, gdyż minister właściwy do spraw edukacji był jednocześnie ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Do dnia dzisiejszego (31 grudnia 2009 r.) odbyło się 19 posiedzeń Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Komisja corocznie opiniowała wysokość środków zaplanowanych w budżecie państwa na realizację zadań służących podtrzymywaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego na kolejne lata oraz zasady podziału dotacji na wspomniane zadania przyznawanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W polu zainteresowania Komisji Wspólnej znalazł się ponadto m.in. projekt ustawy o ratyfikacji *Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych* oraz szereg projektów rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej dotyczących kwestii mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Komisja zajmowała się również przygotowaniem do Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań planowanego na 2011 rok oraz analizowała współpracę administracji publicznej i władz samorządowych różnych szczebli z organizacjami mniejszości narodowych i etnicznych. Komisja Wspólna bierze aktywny udział w spotkaniach i konsultacjach międzynarodowych dotyczących kwestii mniejszości narodowych oraz języka regionalnego. Jej przedstawiciele spotykali się w omawianym

okresie z wizytującymi Polskę delegacjami Komitetu Doradczego Rady Europy do spraw Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych oraz Europejskiej Komisji Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI).

Zarządzenie nr 74 Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 lipca 2007 r. w sprawie regulaminu pracy Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych (M.P. Nr 45, poz. 534) dało formalną podstawę do rozpoczęcia prac przez działające w ramach Komisji zespoły problemowe.

Na podstawie § 1 wspomnianego regulaminu pracy Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych został powołany Zespół do Spraw Romskich. Zgodnie z § 15 ust. 3 regulaminu pracy Komisji Wspólnej w skład Zespołu do Spraw Romskich wchodzi, obok przedstawicieli administracji rządowej, dwóch reprezentantów mniejszości romskiej zasiadających w Komisji Wspólnej oraz 20 osób reprezentujących organizacje tej mniejszości. Zespół pełni rolę ciała konsultacyjnego zajmującego się problemami mniejszości romskiej w Polsce, w szczególności działań prowadzonych w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*. Do dnia 31 grudnia 2009 r. odbyło się 8 posiedzeń Zespołu do Spraw Romskich

V

Zespół do Spraw Mniejszości Narodowych został zlikwidowany Zarządzeniem nr 18 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie zniesienia niektórych zespołów.

IX

W celu zwiększenia skuteczności systemu rządowych instytucji zajmujących się ochroną przed dyskryminacją, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 2008 roku (Dz.U. nr Nr 75, poz. 450) powołany został **Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania** w randze sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Do Pełnomocnika należy realizowanie polityki rządu w zakresie równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji, w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub wyznanie, poglądy polityczne, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny. Pełnomocnik realizuje zadania m.in. poprzez:

- opiniowanie rozwiązań prawnych – istniejących i projektowanych;
- analizowanie i monitorowanie sytuacji w zakresie równego traktowania;
- inicjowanie i koordynowanie działań zmierzających do zapewnienia równego traktowania i ochrony przed dyskryminacją;

- promowanie i upowszechnianie problematyki równego traktowania.

Pełnomocnik wykonuje swoje zadania we współpracy z innymi organami i instytucjami rządowymi (zobowiązanymi do udzielenia Pełnomocnikowi pomocy oraz przekazania informacji i dokumentów), jak też z organami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi. Obsługę merytoryczną, organizacyjno-prawną, techniczną i kancelaryjno-biurową zapewnia Pełnomocnikowi Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Decyzją z 22 lipca 2008 roku Rada Ministrów wyznaczyła Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania na koordynatora realizacji *Krajowego programu przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji*, zobowiązując jednocześnie Pełnomocnika do dokonania analizy Programu i zaproponowania w nim ewentualnych zmian. Pełnomocnik przewodniczy też Zespołowi Monitorującemu Program, powołanemu Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 11 z dnia 2 lutego 2009 roku jako organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów.

W celu skoordynowania rządowych działań w obszarze edukacji, Pełnomocnik utworzył międzyresortową grupę roboczą, której zadaniem jest przygotowanie rekomendacji odnośnie środków, które pozwoliłyby na efektywniejszą edukację dzieci odmiennych rasowo i kulturowo.

Istotną formą działalności Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania jest monitoring prasy i stron internetowych prowadzony przez zespół Biura Pełnomocnika. W przypadkach wypowiedzi o charakterze rasistowskim lub ksenofobicznym lub informacji o potencjalnej dyskryminacji, Pełnomocnik podejmuje interwencje i działania sprawdzające. Pełnomocnik podejmuje też podobne działania w odniesieniu do spraw przekazywanych przez inne instytucje, organizacje pozarządowe i osoby prywatne.

Zgodnie z rozporządzeniem, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania zajmuje się problematyką mniejszości narodowych i etnicznych wyłącznie w zakresie związanym z realizacją zasady równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji. Nie zajmuje się pozostałymi problemami mniejszości, ani też pełnym monitorowaniem zjawisk rasizmu i ksenofobii – to ostatnie zadanie realizowane jest przez Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

ZAKOŃCZENIE

Lata 2007 – 2009 to okres, w którym ustabilizowała się sytuacja prawna mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób posługujących się językiem regionalnym. W omawianym okresie nie wprowadzano istotnych zmian w zakresie uregulowań prawnych dotyczących mniejszości, natomiast w pełni funkcjonowały najważniejsze przepisy ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Dobitnym tego przykładem są pierwsze tablice z dodatkowymi nazwami miejscowości w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku kaszubskim, które dzięki inicjatywie organizacji pozarządowych i władz samorządowych oraz wsparciu z budżetu Państwa stanęły w kilku miejscowościach kraju. W latach 2007 – 2009 pomimo początkowych problemów usystematyzowała się również współpraca organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z instytucjami Państwa realizowana w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych i w codziennych kontaktach z urzędami, realizującymi politykę rządu wobec mniejszości. Omawiany okres pokazał, że ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym była dokumentem ważnym i potrzebnym. Dzięki ustawie mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność posługująca się językiem regionalnym mogą przy wsparciu instytucji Państwa realizować działania służące podtrzymaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka kaszubskiego.

Stan Prawny

W omawianym okresie w polskim ustawodawstwie prawnym dotyczącym mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym zaszły następujące zmiany.

1. Tekst jednolity ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania jest dostępny w Dzienniku Ustaw z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.
2. Znowelizowano zapisy ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Aktualny tekst jednolity ustawy dostępny jest w Dzienniku Ustaw z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.
3. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) przepisami ustawy z dnia 19 marca 2008 r. wprowadzone zostały zmiany w treści art. 58 ust. 2a i ust. 3.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej uczniów należących do mniejszości narodowych i grup etnicznych (Dz. U. Nr 220, poz. 1853) zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. 214, poz. 1579).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 199, poz. 2046, z późn. zm.) zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania,

klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.).

6. W roku 2009 naliczanie subwencji odbywa się na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2009 (Dz. U. Nr 235, poz. 1588).

Lista gmin wpisanych na podstawie art. 10 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r.
o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym
(Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.)
do Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy

L.p.	Nazwa gminy	Powiat	Województwo	Język pomocniczy	Data wpisu
1	Radłów	oleski	opolskie	niemiecki	25.01.2006
2	Chrzastowice	opolski	opolskie	niemiecki	25.01.2006
3	Izbicko	strzelecki	opolskie	niemiecki	06.03.2006
4	Biała	prudnicki	opolskie	niemiecki	06.03.2006
5	Walce	krapkowicki	opolskie	niemiecki	04.04.2006
6	Strzeleczyki	krapkowicki	opolskie	niemiecki	17.05.2006
7	Leśnica	strzelecki	opolskie	niemiecki	17.05.2006
8	Puńsk	sejneński	podlaskie	litewski	25.05.2006
9	Prószków	opolski	opolskie	niemiecki	11.07.2006
10	Parchowo	bytowski	pomorskie	kaszubski	16.08.2006
11	Jemielnica	strzelecki	opolskie	niemiecki	28.08.2006
12	Ujazd	strzelecki	opolskie	niemiecki	28.08.2006
13	Kolonowskie	strzelecki	opolskie	niemiecki	22.09.2006
14	Lasowice Wielkie	kluczborski	opolskie	niemiecki	18.10.2006
15	Reńska Wieś	kędzierzyńsko-kozielski	opolskie	niemiecki	26.10.2006
16	Tarnów Opolski	opolski	opolskie	niemiecki	15.02.2007
17	Bierawa	kędzierzyńsko-kozielski	opolskie	niemiecki	23.04.2007
18	Zębówice	oleski	opolskie	niemiecki	23.10.2007
19	Sierakowice	kartuski	pomorskie	kaszubski	23.10.2007
20	Hajnówka	hajnowski	podlaskie	białoruski	03.12.2007
21	Turawa	opolski	opolskie	niemiecki	12.09.2008
22	Dobrzeń Wielki	opolski	opolskie	niemiecki	22.04.2009
23	Głogówek	prudnicki	opolskie	niemiecki	22.04.2009
24	Murów	opolski	opolskie	niemiecki	22.04.2009
25	Orla	bielski	podlaskie	białoruski	07.05.2009
26	Dobrodzień	oleski	opolskie	niemiecki	13.05.2009
27	Komprachcice	opolski	opolskie	niemiecki	04.06.2009
28	Narewka	hajnowski	podlaskie	białoruski	16.06.2009

Załącznik nr 3

Lista gmin wpisanych na podstawie art. 12 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r.
o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym
(Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.)
do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości

L.p.	Nazwa gminy	Powiat	Województwo	Urzędowa nazwa w języku polskim	Dodatkowa nazwa w języku mniejszości	Język mniejszości narodowej i etnicznej lub język regionalny	Data wpisu
1.	Radłów	oleski	opolskie	Biskupice, wieś	Bisdorf	niemiecki	22.12.2006
				Kolonia Biskupska, wieś	Friedrichswille		
				Kościeliska, wieś	Kostellitiz		
				Ligota Oleska, wieś	Ellguth		
				Nowe Karmonki, wieś	Neu Karmunkau		
				Psurów, osada	Psurow		
				Radłów, wieś	Radlau		
				Stare Karmonki, osada	Alt Karmunkau		
				Sternalice, wieś	Sternalitz		
				Wichrów, wieś	Wichrau		
				Wolęcín, wieś	Wollentschin		

				Biskupskie Drogi, przysiółek	Strassenkrug		29.10.2007
2.	Cisek	kędzierzyńsko- kozielski	opolskie	Błażejowice, wieś	Blaseowitz	niemiecki	11.10.2007
				Cisek, wieś	Czissek		
				Dzielnica, wieś	Dzielnitz		
				Kobylice, wieś	Kobelwitz		
				Landzmerz, wieś	Landsmierz		
				Łany, wieś	Lohnau		
				Miejsce Odrzańskie, wieś	Mistitz		
				Nieznaszyn, wieś	Niesnaschin		
				Podlesie, wieś	Podlesch		
				Przewóz, wieś	Przewos		
				Roszowice, wieś	Roschowitzdorf		
				Roszowicki Las, wieś	Roschowitzwald		
				Stebłów, wieś	Stöblau		
				Sukowice, wieś	Suckowitz		
3.	Stężycza	kartuski	pomorskie	Borucino, wieś	Boręceno	kaszubski	14.11.2007
				Kamienny Dół, część wsi Borucino	Kamianny Dół		
				Nowe Czaple, wieś	Nowé Czaple		
				Stare Czaple, wieś	Stôré Czaple		
				Czysta Woda, część wsi Gapowo	Czëstô Wôda		

			Gapowo, wieś	Gapòwò		
			Malbork, część wsi Gapowo	Malbórg		
			Szczukowo, część wsi Gapowo	Szczukòwò		
			Mestwin, część wsi Gołubie	Mestwinowò		
			Bolwerk, część wsi Kamienica Szlachecka	Bùlwark		
			Ostrowo, część wsi Kamienica Szlachecka	Òstrowò		
			Przyrowie, wieś	Przërowié		
			Danachowo, część wsi Klukowa Huta	Donachòwò		
			Łączyno, wieś	Łączëno		
			Łączyński Młyn, część wsi Łączyno	Łączin̄sczi Młin		
			Dąbrowa, część wsi Łosienice	Dąbrowa		
			Nowe Łosienice, część wsi Łosienice	Nowé Łosënce		
			Nowy Ostrów, część wsi Łosienice	Nowi Òstrów		

			Stare Łosienice, część wsi Łosienice	Stôré Łoseńce		
			Pustka, część wsi Niesiołowice	Pùstka		
			Rzepiska, część wsi Niesiołowice	Rzepiska		
			Potuły, wieś	Pòtułë		
			Krzeszna, wieś	Krzeszna		
			Nowa Sikorska Huta, kolonia	Nowô Sëkòrskô Hëta		
			Sikorzyno, wieś	Sëkòrzëno		
			Stara Sikorska Huta, kolonia	Stôrô Sëkòrskô Hëta		
			Stężyca, wieś	Stãżëca		
			Delowo, kolonia	Délowò		
			Kucborowo, część kolonii Delowo	Kùcbòrowò		
			Pażęce, część kolonii Delowo	Pażãce		
			Pypkowo, część wsi Stężyca	Pipkòwò		
			Śnice, część koloni Delowo	Snice		

			Zdrębowo, część kolonii Delowo	Zdrãbòwò	
			Stężycka Huta, wieś	Stãżëckô Hëta	
			Szymbark, wieś	Szimbark	
			Drozdowo, część wsi Szymbark	Drozdowò	
			Kolano, kolonia	Kòlano	
			Wieżyca, część wsi Szymbark	Wieżëca	
			Smokowo, wieś	Smòkòwò	
			Uniradze, część wsi Smokowo	Ùniredzé	
			Zgorzałe, wieś	Zgòrzałé	
			Chróstowo, część wsi Żuromino	Chróstowò	
			Dubowo, wieś	Dubòwò	
			Betlejem, część wsi Gapowo	Betlejem	
			Przymuszewo, część kolonii Delowo	Przëmùszewò	
			Czapielski Młyn, część wsi Nowe Czaple	Czapelszi Młin	20.05.2008
			Gołubie, wieś	Golëbie	

				Kamienica Szlachecka, wieś	Kamiénca Szlacheckô		
				Klukowa Huta, wieś	Klëkòwô Hëta		
				Wygoda Łączyńska, część wsi Łączyno	Łącznińskô Wigòda		
				Niesiołowice, wieś	Niesołejce		
				Nowa Wieś, wieś	Nowô Wies		
				Pierszczewko, wieś	Pierszczewkò		
				Pierszczewo, wieś	Pierszczewò		
				Żuromino, wieś	Žëromino		
4.	Chmielno	kartuski	pomorskie	Borzestowo, wieś	Bòrzestowò	kaszubski	3.12.2007
				Grodzisko, część wsi Borzestowo	Grodzëskò		
				Stary Dwór, część wsi Borzestowo	Stôri Dwór		
				Zajezerze, część wsi Borzestowo	Zajezerzé		
				Borzestowska Huta, wieś	Bòrzestowskô Hëta		
				Chmielno, wieś	Chmielno		
				Babino, część wsi Chmielno	Babino		
				Bukowinki, część wsi Chmielno	Bùkòwinczi		

			Chmielonko, część wsi Chmielno	Chmielónkò		
			Osowa Góra, część wsi Chmielno	Òsowô Góra		
			Rekowo, część wsi Chmielno	Rekówò		
			Węgliska, część wsi Chmielno	Wãglëska		
			Cegliska, część wsi Cieszenie	Ceglëska		
			Garcz, wieś	Gôrcz		
			Kożyczkowo, wieś	Kòżëczkòwò		
			Borzaki, część wsi Kożyczkowo	Bórczëczy		
			Młyn Dolny, część wsi Kożyczkowo	Dólny Młin		
			Młyn Górny, część wsi Kożyczkowo	Górny Młin		
			Rzym, część wsi Kożyczkowo	Rzim		
			Stanowisko, część wsi Kożyczkowo	Stónowiskò		
			Miechucino, wieś	Miechùcëno		

				Glinno, część wsi Miechucino	Glinno		
				Koryta, część wsi Miechucino	Kòrëta		
				Miechucińskie Chrósty, część wsi Miechucino	Miechùcczé Chróstë		
				Przewóz, wieś	Przewóz		
				Sznurki, kolonia	Sznërczi		
				Haska, osada	Hôska		
				Maks, osada	Maks		
				Dejk, część wsi Reskowo	Dejk		
				Lipowiec, część wsi Reskowo	Lëpówc		
				Zawory, wieś	Zôwòrë		
5.	Leśnica	strzelecki	opolskie	Czarnocin, wieś	Scharnosin	niemiecki	11.04.2008
				Dolna, wieś	Dollna		
				Góra Świętej Anny, wieś	Sankt Annaberg		
				Kadłubiec, wieś	Kadlubietz		
				Krasowa, wieś	Krassowa		
				Leśnica, miasto	Leschnitz		
				Lichynia, wieś	Lichinia		
				Łąki Kozielskie, wieś	Lenkau		
				Poręba, wieś	Poremba		

				Raszowa, wieś	Raschowa		
				Wysoka, wieś	Wysoka		
				Zalesie Śląskie, wieś	Salesche		
6.	Rudnik	raciborski	śląskie	Łubowice, wieś	Lubowitz	niemiecki	11.04.2008
7.	Tarnów Opolski	opolski	opolskie	Kąty Opolskie, wieś	Konty	niemiecki	14.04.2008
				Kosorowice, wieś	Kossorowitz		
				Miedziana, wieś	Kupferberg		
				Nakło, wieś	Nakel		
				Przywory, wieś	Przywor		
				Raszowa, wieś	Raschau		
				Tarnów Opolski, wieś	Tarnau		
				Walidrogi, wieś	Schulenburg		
8.	Chrzastowice	opolski	opolskie	Chrzastowice, wieś	Chronstau	niemiecki	20.05.2008
				Daniec, wieś	Danietz		
				Dąbrowice, wieś	Dombrowitz		
				Dębie, wieś	Dembio		
				Dębska Kuźnia, wieś	Dembiohammer		
				Falmirowice, wieś	Fallmirowitz		
				Lędziny, wieś	Lendzin		
				Niwki, wieś	Tempelhof		
				Suchy Bór, wieś	Derschau		
9.	Izbicko	strzelecki	opolskie	Borycz, wieś	Boritsch	niemiecki	20.05.2008
				Grabów, wieś	Grabow		

				Izbicko, wieś	Stubendorf		
				Krośnica, wieś	Kroschnitz		
				Ligota Czamborowa, wieś	Tschammer Ellguth		
				Otmice, wieś	Ottmütz		
				Poznowice, wieś	Posnowitz		
				Siedlec, wieś	Schedlitz		
				Sprzęcice, wieś	Sprentschütz		
				Suchodaniec, wieś	Sucho-Danietz		
				Utrata, wieś	Zauche		
10.	Puńsk	sejneński	podlaskie	Boksze-Osada, wieś	Bokšiai	litewski	20.05.2008
				Buda Zawidugierska, wieś	Vidugirių Būda		
				Buraki, wieś	Burokai		
				Dowiaciszki, osada	Dievetišké		
				Dziedziule, wieś	Didžiuliai		
				Giłujcze, wieś	Giluišiai		
				Kalinowo, wieś	Kalinas		
				Kompocie, wieś	Kampuočiai		
				Krejwiany, wieś	Kreivėnai		
				Nowiniki, wieś	Navinykai		
				Ogórki, wieś	Agurkiai		
				Oszkinie, wieś	Ožkiniai		
				Pełele, wieś	Peleliai		
				Poluńce, wieś	Paliūnai		

				Przystawańce, wieś	Pristavonys		
				Puńsk, wieś	Punskas		
				Rejsztokiemie, wieś	Raistiniai		
				Sankury, wieś	Sankūrai		
				Sejwy, wieś	Seivai		
				Skarkiszki, wieś	Skarkiškiai		
				Szlinokiemie, wieś	Šlynakiemis		
				Tauroszyzki, wieś	Taurusiškės		
				Trakiszki, wieś	Trakiškės		
				Trompole, wieś	Trumpalis		
				Widugiery, wieś	Vidugiriai		
				Wiłkopedzie, wieś	Vilkapėdžiai		
				Wojciuliszki, wieś	Vaičiuliškės		
				Wojtokiemie, wieś	Vaitakiemis		
				Wołyńce, wieś	Valinčiai		
				Żwikiele, wieś	Žvikeliai		
11.	Dobrodzień	oleski	opolskie	Dobrodzień, miasto	Guttentag	niemiecki	4.07.2008
				Bąki, przysiółek wsi	Bonken		
				Bzinica Stara			
				Błachów, wieś	Blachow		
				Bzinica Nowa, wieś	Wilhelmshort		
				Bzinica Stara, wieś	Bzinitz		

				Bzionków, część wsi Rzędowice	Bziunkau		
				Dąbrowica, kolonia	Dombrowitze		
				Główczyce, wieś	Glowtschütz		
				Gosławice, wieś	Goslawitz		
				Klekotna, wieś	Charlottenthal		
				Kocury, wieś	Kotzuren		
				Kolejka, wieś	Heine		
				Ligota Dobrodzieńska, wieś	Ellguth Guttentag		
				Liszczok, część wsi Pietraszów	Liszczok		
				Makowczyce, wieś	Makowtschütz		
				Malichów, przysiółek wsi Warłów	Malchow		
				Myślina, wieś	Mischline		
				Pietraszów, wieś	Petershof		
				Pludry, wieś	Pluder		
				Rędzina, przysiółek wsi Klekotna	Rendzin		
				Rzędowice, wieś	Rzendowitz		
				Szemrowice, wieś	Schemrowitz		
				Turza, wieś	Thursy		

				Warłów, wieś	Warlow		
				Zwóz, wieś	Zwoss		
12.	Jemielnica	strzelecki	opolskie	Barut, wieś	Liebenhain	niemiecki	14.11.2008
				Gąsiorowice, wieś	Gonschiorowitz		
				Jemielnica, wieś	Himmelwitz		
				Łaziska, wieś	Lasisk		
				Piotrówka, wieś	Petersgrätz		
				Wierchlesie, wieś	Wierschlesche		
13.	Kolonowskie	strzelecki	opolskie	Kolonowskie, miasto	Colonnowska	niemiecki	14.11.2008
				Staniszczce Małe, wieś	Klein Stanisch		
				Staniszczce Wielkie, wieś	Groß Stanisch		
				Sporok, wieś	Carmerau		
14.	Krzanowice	raciborski	śląskie	Bojanów, wieś	Bojanow	niemiecki	19.11.2008 01.12.2009
				Borucin, wieś	Borutin		
				Krzanowice, miasto	Kranowitz		
				Pietraszyn, wieś	Klein Peterwitz		
				Wojnowice, wieś	Woinowitz		
15.	Ujazd	strzelecki	opolskie	Balcarzowice, wieś	Balzarowitz	niemiecki	19.11.2008
				Jaryszów, wieś	Jarischau		
				Klucz, wieś	Klutschau		
				Niezdrowice, wieś	Niesdrowitz		

				Nogowczyce, wieś	Nogowschütz		
				Olszowa, wieś	Olschowa		
				Sieronowice, wieś	Schironowitz		
				Stary Ujazd, wieś	Alt Ujest		
				Ujazd, miasto	Ujest		
				Zimna Wódka, wieś	Kaltwasser		
16.	Zębowice	oleski	opolskie	Kadłub Wolny, wieś	Frei Kadlub	niemiecki	19.11.2008
				Knieja, wieś	Kneja		
				Kosice, przysiółek wsi Radawie	Koschütz		
				Łąka, wieś	Lenke		
				Osiecko, wieś	Oschietzko		
				Poczołków, wieś	Poscholkau		
				Prusków, wieś	Pruskau		
				Radawie, wieś	Radau		
				Siedliska, wieś	Schiedlisk		
				Zębowice, wieś	Zembowitz		
17.	Biała	prudnicki	opolskie	Biała, miasto	Zülz	niemiecki	24.11.2008
				Browiniec Polski, wieś	Probnitz		
				Brzeźnica, wieś	Bresnitz		
				Chrzelice, wieś	Schelitz		
				Czartowice, wieś	Schartowitz		

			Dębina, wieś	Dambine		
			Gostomia, wieś	Simsdorf		
			Górka Prudnicka, wieś	Ernestinenberg		
			Grabina, wieś	Grabine		
			Józefów, wieś	Josefsgrund		
			Kolnowice, wieś	Kohlsdorf		
			Krobusz, wieś	Krobusch		
			Żabnik, przysiółek wsi Krobusz	Ziabnik		
			Ligota Bialska, wieś	Ellguth		
			Łącznik, wieś	Lonschnik		
			Miłowice, wieś	Mühlsdorf		
			Mokra, wieś	Mokrau		
			Nowa Wieś Prudnicka, wieś	Neudorf		
			Ogiernicze, wieś	Legelsdorf		
			Olbrachcice, wieś	Olbersdorf		
			Otoki, wieś	Ottok		
			Pogórze, wieś	Pogosch		
			Frącki, przysiółek wsi Pogórze	Fronzke		
			Prężyna, wieś	Groß Pramsen		
			Radostynia, wieś	Radstein		
			Rostkowice, wieś	Rosenberg		
			Solec, wieś	Altzülz		
			Śmicz, wieś	Schmitsch		

				Wasiłowice, wieś	Waschelwitz		
				Wilków, wieś	Wilkau		
18.	Gorlice	gorlicki	małopolskie	Bielanka, wieś	Білянка	łemkowski	24.11.2008
19.	Strzeleccki	krapkowicki	opolskie	Dobra, wieś	Dobrau	niemiecki	24.11.2008
				Nowy Bud, przysiółek wsi Dobra	Neubude		
				Dziedzice, wieś	Sedschütz		
				Komorniki, wieś	Komornik		
				Nowy Młyn, przysiółek wsi Komorniki	Neumühle		
				Kujawy, wieś	Kujau		
				Łowkowice, wieś	Lobkowitz		
				Moszna, wieś	Moschen		
				Urszulanowice, przysiółek wsi Moszna	Ursulanowitz		
				Pisarzowice, wieś	Schreibersdorf		
				Buława, przysiółek wsi Pisarzowice	Buhlau		
				Raławiczki, wieś	Rasselwitz		
				Smolarnia, wieś	Pechhütte		
				Serwitut, przysiółek wsi Smolarnia	Serwitut		
				Strzeleccki, wieś	Klein Strehlitz		
				Ścigów, wieś	Schiegau		

				Kopalina, przysiółek wsi Ścigów	Kopaline		
				Wawrzyńcowice	Lorenzdorf		
				Zielina, wieś	Zellin		
20.	Murów	opolski	opolskie	Bukowo, wieś	Georgenwerk	niemiecki	31.03.2009
				Dębiniec, wieś	Dambinietz		
				Grabice, wieś	Zedlitz		
				Kały, wieś	Podewils		
				Młodnik, wieś	Süssenrode		
				Murów, wieś	Murow		
				Nowe Budkowice, wieś	Neu Budkowitz		
				Okoły, wieś	Tauenzinow		
				Radomierowice, wieś	Plümkenau		
				Stare Budkowice, wieś	Alt Budkowitz		
				Morcinek, przysiółek wsi Stare Budkowice	Morczonek		
				Święciny, wieś	Neuwedel		
				Zagwóździe, wieś	Friedrichsthal		
21.	Walce	krapkowicki	opolskie	Brozec, wieś	Broschütz	niemiecki	03.06.2009
				Ćwiercie, wieś	Schwärze		
				Dobieszowice, wieś	Dobersdorf		
				Grocholub, wieś	Grocholub		
				Kromołów, wieś	Kramelau		

				Rozkochów, wieś	Rosnochau		
				Stradunia, wieś	Straduna		
				Walce, wieś	Walzen		
				Zabierzów, wieś	Zabierzau		
22.	Głogówek	prudnicki	opolskie	Biedrzychowice, wieś	Friedersdorf	niemiecki	01.12.2009
				Błażejowice Dolne, wieś	Blaschewitz		
				Dzierżysławice, wieś	Dirschelwitz		
				Kierpień, wieś	Kerpen		
				Leśnik, wieś	Leschnig		
				Mionów, wieś	Polnisch Müllmen		
				Mochów, wieś	Mochau		
				Nowe Kotkowice, wieś	Neu Kuttendorf		
				Rzeczce, wieś	Repsch		
				Stare Kotkowice, wieś	Alt Kuttendorf		
				Twardawa, wieś	Twardawa		
				Malkowice, przysiółek wsi Twardawa	Malkowitz		
				Wierzch, wieś	Deutsch Müllmen		
				Wróblin, wieś	Fröbel		
				Zawada, wieś	Zowade		
				Zwiastowice, wieś	Schwesterwitz		
				Golczowice, przysiółek wsi Zawada	Golschowitz		

				Mucków, przysiółek wsi Zawada	Mutzkau		
				But, przysiółek wsi Zawada	Neuvorwerk		
				Sysłów, przysiółek wsi Zawada	Syßlau		
				Głogówek, miasto	Oberglogau		
23.	Sierakowice	kartuski	pomorskie	Ameryka, część wsi Leszczynki	Amerika	kaszubski	01.12.2009
				Bącka Huta, wieś	Bąckô Hëta		
				Borowy Las, wieś	Bòrowi Las		
				Bór, część wsi Szopa	Bór		
				Bukowo, kolonia	Bùkòwò		
				Ciechomie, część wsi Kamienica Królewska	Cechòmié		
				Dąbrowa Puzdrowska, część wsi Puzdrowo	Dąbrowa Pùzdrowskò		
				Długi Kierz, wieś	Dłudzi Czerz		
				Dolina Jadwigi, część wsi Smolniki	Dolëzna Jadwidzi		
				Gowidlino, wieś	Gòwidlëno		
				Jagodowo, część wsi Leszczynki	Jagòdowò		
				Janowo, część wsi Sierakowska Huta	Janowò		
				Jelonko, część wsi Sierakowska Huta	Jelónkò		
				Kamienica Królewska, wieś	Kamińca Królewskò		
				Kamienicki Młyn, wieś	Kamienicczy Młin		
				Kamienicka Huta, część wsi Leszczynki	Kamienickô Hëta		
				Kamionka Gowidlińska, część wsi Borowy Las	Kamiónka Gòwidlińskò		
				Karczewko, część wsi Sierakowice	Karczewkò		

			Karłowo, część wsi Tuchlino	Karłowò		
			Karwacja, część wsi Mojusz	Karwacjò		
			Kawle, część wsi Gowidlino	Kawle		
			Koryto, część wsi Kamienica Królewska	Kòrëto		
			Kowale, osada	Kòwòle		
			Kujaty, wieś	Kùjòtë		
			Kukówka, część wsi Kamienicki Młyn	Kùkówka		
			Lemany, wieś	Lémanë		
			Leszczynki, wieś	Leszczinczi		
			Lisie Jamy, część wsi Długi Kierz	Lësé Jamë		
			Łączki, część wsi Szopa	Łączczi		
			Łyśniewo Sierakowskie, wieś	Łësniwò Serakòwsczé wieś		
			Migi, kolonia	Mëdzi		
			Moczydło, część wsi Puzdrowo	Mòczëdłò		
			Mojusz, wieś	Mòjsz		
			Mojuszewska Huta, wieś	Mòjszewskò Hëta		
			Mrozy, wieś	Mrozë		
			Nowa Ameryka, część wsi Leszczynki	Nowò Amerika		
			Nowalczysko, część wsi Kamienica Królewska	Nowalcëskò		
			Olszewko, część wsi Załakowo	Òlszëwkò		
			Paczewo, wieś	Paczewò		
			Pałubice, wieś	Pałëbice		
			Patoki, część wsi Sierakowska Huta	Patoczi		
			Piekielko, część wsi Sierakowice	Pieczelkò		
			Poljańska, część wsi Mojuszewska Huta	Pòliańskò		

				Poreby, część wsi Sierakowice	Pòrãbë		
				Przylesie, część wsi Szklana	Przëlesé		
				Puzdrowo, wieś	Pùzdrowò		
				Sierakowice, wieś	Serakòjce		
				Sierakowska Huta, wieś	Serakòwskò Hëta		
				Skrzeszewo, wieś	Skrzeszewò		
				Smolniki, wieś	Smólniczi		
				Sosnowa Góra, część wsi Sierakowice	Sosnowò Góra		
				Srocze Góry, część wsi Leszczynki	Sroczé Górë		
				Stara Huta, wieś	Stôrò Hëta		
				Stara Maszyna, część wsi Mrozy	Stôrò Maszina		
				Szklana, wieś	Szklanò		
				Szopa, wieś	Szopa		
				Szramnica, część wsi Leszczynki	Szramnica		
				Tuchlinek, kolonia wsi Tuchlino	Tëchlink		
				Tuchlino, wieś	Tëchlëno		
				Welk, część wsi Sierakowska Huta	Welk		
				Wygoda Sierakowska, część wsi Sierakowice	Wigòda Serakòwskò		
				Zarębisko, część wsi Kujaty	Zarãbiskò		
24.	Komprachcice	opolski	opolskie	Chmielowice, wieś	Chmiellowitz	niemiecki	01.12.2009
				Domecko, wieś	Dometzko		
				Dziekaństwo, wieś	Dzieskanstwo		
				Komprachcice, wieś	Comprachtschütz		
				Ochodze, wieś	Ochotz		
				Osiny, wieś	Rothhaus		
				Polska Nowa Wieś, wieś	Polnisch Neudorf		
				Pucnik, przysiółek wsi Domecko	Simsdorf		

				Wawelno, wieś	Bowallno		
				Żerkowice, wieś	Zirkowitz		
25.	Dobrzeń Wielki	opolski	opolskie	Borki, wieś	Borrek	niemiecki	01.12.2009
				Brzezie, wieś	Finkenstein		
				Chróścice, wieś	Chroszczütz		
				Czarnowąsy, wieś	Czarnowanz		
				Dobrzeń Mały, wieś	Klein Döbern		
				Dobrzeń Wielki, wieś	Groß Döbern		
				Krzanowice, wieś	Krzanowitz		
				Kup, wieś	Kupp		
				Świerkle, wieś	Horst		
26.	Bytów	bytowski	pomorskie	Bory, osada leśna	Bòrë	kaszubski	01.12.2009
				Bytów, miasto	Bëtowò		
				Dąbie, wieś	Dąbié		
				Dąbki, osada	Dąbczi		
				Gostkowo, wieś	Gòstkòwò		
				Leśno, osada leśna	Lesno		
				Mała Wieś, przysiółek wsi Pomysk Wielki	Môlô Wies		
				Mądrzechowo, wieś	Mądrzechòwò		
				Mokrzyn, wieś	Mòkrzëno		
				Niezabyszewo, wieś	Niezabëszewò		
				Pomysk Mały, wieś	Môli Pòmësk		
				Pomysk Wielki, wieś	Wiôldzi Pòmësk		
				Pyszno, przysiółek wsi Sierzno	Pëszno		
				Pomyski Młyn, przysiółek wsi Pomysk Wielki	Pòmëszci Mlin		
				Rekowo, wieś	Rekòwò		
				Rzepnica, wieś	Rzepnica		
				Szarzyn, przysiółek wsi Pomysk Wielki	Szarzëno		
				Świątkowo, wieś	Świątkòwò		
				Świerkówko, osada leśna	Świérkówkò		

Zestawienie komentarzy do II Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej

Miejsce zamieszczenia	Autor	Komentarz
Uwaga ogólna	Związek Ukraińców w Polsce	„Poważnym mankamentem II Raportu jest brak informacji ukazującej całokształt zagadnienia, w tym postulatów i problemów zgłaszanych w poszczególnych obszarach przez środowiska mniejszości narodowych w okresie, który obejmuje raport. Dla przykładu, w odniesieniu do punktu 25. <i>Prawa osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym do rzeczywistego uczestnictwa w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym, jak również w sprawach publicznych, zwłaszcza tych, które ich dotyczą.</i> Zagadnienie ujęto nader lakonicznie. Wzmianka o obecności w parlamencie przedstawicieli mniejszości z list partii politycznych nie wyczerpuje zagadnienia. Pominiecie tak ważnych dla mniejszości narodowych i etnicznych kwestii jak zgłaszanego postulatu powołania kurii wyborczych, konieczności powołania instytucji kultury mniejszości i kilku innych priorytetowych postulatów zubaża w naszej ocenie opis sytuacji. Podobnie rzecz się ma z niemożliwością realizacji postulatów w dziedzinach, które pozostają w kompetencji samorządów terytorialnych (a zdarzają się nieprzychylnie mniejszościom jak np. w odniesieniu do kwestii przywrócenia historycznych nazw ulic w Przemyślu).”
Uwaga ogólna	Związek Ukraińców w Polsce	„Podobnie należy odnieść się do działań instytucji, co do których mniejszości zgłaszały zastrzeżenia odnośnie braku współpracy, gdzie instytucje generalnie, w ciągu ostatnich dwóch lat, nie podejmowały prób dialogu z mniejszościami, negowały w niemal jawny sposób prawa obywateli należących do mniejszości. Odnosi się to m.in. do ROPWiM (co stanowi naruszenie zapisów ustawy oraz ukazuje trudności z jakimi nie były w stanie uporać się KWRZiMN oraz KMNiE Sejmu RP, a tym bardziej organizacje pozarządowe mniejszości – co znalazło odzwierciedlenie w szeregu oficjalnych wystąpień).”
Uwaga ogólna	Związek Ukraińców w Polsce	„W raporcie nie wspomniano także o nierozwiązanym do dnia dzisiejszego poważnym problemie jakim dla społeczności ukraińskiej jest brak w regionach metodyków nauczania języka ukraińskiego. Pomimo zaangażowania MEN oraz pozytywnej atmosferze w części regionów problem ten nadal pozostaje nierozwiązany (a w Raporcie całkowicie pominięty).”

Uwaga ogólna	Związek Ukraińców w Polsce	„Brak pozytywnych rozwiązań kwestii metodyków nauczania języka ukraińskiego ukazuje szersze zagadnienie, tj. różnorodne nastawienie do problematyki mniejszości organów samorządu terytorialnego. W raporcie ten wątek całkowicie pominięto, a ma on ogromne znaczenie zarówno <i>in plus</i> (wsparcia udzielanego środowiskom mniejszości na realizację projektów służących zachowaniu kultury, języka i tożsamości lokalnych środowisk mniejszości), jak <i>in minus</i> (brak dialogu z organizacjami mniejszości, negocjowanie przez część samorządów zapisów Ustawy o mniejszościach narodowych i języku regionalnym, propagowania zasady wzajemności). Brak tego segmentu funkcjonowania w społeczeństwie mniejszości narodowych i realizacji Ustawy o Mniejszościach Narodowych i Języku Regionalnym zubaża naszym zdaniem opis sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych w latach 2007–2009.”
Uwaga ogólna	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„Z przykrością stwierdzamy, że przedstawiony projekt Raportu jest dokumentem formalnym i powierzchownym, w którym opisowi warunków prawnych stwarzanych przez państwo na rzecz zapewnienia równouprawnienia mniejszości narodowych i etnicznych oraz przeciwdziałania dyskryminacji nie towarzyszy wyczerpujące omówienie stanu faktycznego i rzeczywistych działań.”
Uwaga ogólna	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„W jeszcze większym stopniu niż Raport z 2007 roku, dokument poprzestaje na opisie postanowień i zmian instytucjonalnych bez wnikania w treść i efektywność podejmowanych działań. Na przykład, informacje o szkoleniach dla funkcjonariuszy publicznych są czysto formalne i wartość ich nie może zostać oceniona, dopóki nie wiadomo, choćby tytułem przykładu, kto prowadził zajęcia, jaką metodą, jakie kwalifikacje mieli wykładowcy, jakie podejmowano tematy, jaka była frekwencja i w jaki sposób sprawdzano wiedzę szkolonych. Jest to ważne, bo w świetle doświadczeń Otwartej Rzeczpospolitej świadomość praw mniejszości i wiedza o nich wśród funkcjonariuszy publicznych są wciąż zatrażająco niskie. Dokument powołuje się chociażby na regulacje prawne pozwalające na podejmowanie środków chroniących osoby, które mogą być obiektem zastraszania bądź też aktów dyskryminacji, wrogości lub przemocy. Nasze doświadczenia wskazują, że w praktyce sprawa ta pozostawia wiele do życzenia. Dysponujemy bowiem opisami przypadków niepodejmowania przez policję lub prokuraturę działań, do których ją te regulacje zobowiązują. Prowokuje to do stawiania pytań o skuteczność i zakres szkoleń, o których mówi raport. Na te pytania nie znajdujemy odpowiedzi w omawianym dokumencie.”
Uwaga ogólna	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„Ponadto OR niejednokrotnie zwracała uwagę, że Rada Europy (ECRI), OBWE (ODIHR) i inne organizacje międzynarodowe, do których Polska należy, domagają się, i słusznie, aby urząd powołany do przeciwdziałania przejawom dyskryminacji (z różnych przyczyn) był niezależny od rządów państw członkowskich. Powierzenie tych zadań Pełnomocnikowi Rządu ds. Równego Traktowania, usytuowanemu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów nie zapewnia takiej niezależności.”

Uwaga ogólna	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„Na koniec dodajmy, że odbiór dokumentu utrudnia zupełnie niezrozumiałe i nielogiczne oznaczanie, podkreślanie, punktowanie i numeracja poszczególnych jego części i ustępów.” ¹
Uwaga ogólna	Otwarta Rzeczpospolita, dr hab. Barbara Weigl	„Dokument potraktowany został formalnie i powierzchownie; nie zawarto w nim głębszej analizy sytuacji mniejszości, nie określono obszarów niesatysfakcjonujących, nie nakreślono celów politycznych ani społecznych dotyczących tego obszaru.”
Wstęp	Otwarta Rzeczpospolita, dr hab. Barbara Weigl	„Teza, wyrażona już we <i>Wstępie</i> , że w ...ostatnich dwóch latach nie były przeprowadzane ogólnopolskie badania statystyczne dotyczące sytuacji społeczno-ekonomicznej mniejszości i że stan instytucjonalny ani prawny mniejszości nie uległ zmianie... nie może dostarczać satysfakcji. Podobnie założenie (realizowane konsekwentnie w tekście), że autorzy ...nie opisują szczegółowo pojawiających się problemów i ograniczają oceny... czyni Raport dokumentem przyczynkarskim, suchym, wydawałoby się nikomu niepotrzebnym i nie adresowanym do nikogo.”
Część II, pkt. 5	Otwarta Rzeczpospolita, dr hab. Barbara Weigl	„W <i>Części II Raportu</i> , konkretne fakty (liczby) dotyczą pieniędzy i szkół. Kwoty przeznaczane na życie kulturalne i oświatowe mniejszości wydają się duże. Brak jest jednak jakiegokolwiek merytorycznej oceny tego, czy pieniądze te (dotacje i subwencja oświatowa) wydawane są efektywnie, czy realnie polepszają sytuację mniejszości, czy oddziałują pozytywnie na środowisko lokalne w którym mniejszościom przyszło funkcjonować. Rozumiem, że administracja rządowa nie może i nie powinna kontrolować samorządów – ale rzetelna próba sprawdzenia celowości i efektywności wydawanych środków powinna w <i>Raporcie</i> mieć miejsce.”
Część II, pkt 8	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„Ważna jest informacja o monitoringu prasy prowadzonym na zlecenie resortu przez Poznańskie Centrum Praw Człowieka Instytutu Nauk Prawnych PAN, którego wyniki p.t. <i>Monitorowanie treści rasistowskich, ksenofobicznych i antysemickich w polskiej prasie</i> zamieszczone zostały na stronie MSWiA. Szkoda, że było to zlecenie jednorazowe i trwało zaledwie miesiąc. Niestety Raport nic nie mówi co zrobiono w celu przeciwdziałania zdarzeniom ujawnionym przez monitoring oraz zapobiegania im w przyszłości. Z Raportu można wnosić, że monitorowaniem prasy i stron internetowych pod względem treści rasistowskich i ksenofobicznych zajmują się (1) powołany do tego zespół w strukturze MSWiA, oraz (2)

¹ II Raport, jak zaznaczono we wstępie stanowi aktualizację informacji przekazanych w I Raporcie. W dokumencie zachowano numerację przyjętą w pierwszym raporcie, co powinno pozwolić na łatwiejsze porównanie obydwu tekstów i prześledzenie zaistniałych zmian. W konsekwencji jednak po liczbie wcześniejszej nie zawsze następuje kolejna. Należy to rozumieć w taki sposób, że tekst z pierwszego raportu pozostał wówczas aktualny.

		Biuro Pełnomocnika do spraw równego traktowania. O efektach tych działań nie dowiadujemy się nic. Z podejmowanych przez OR interwencji wiemy, że ich skuteczność nie jest duża.”
Część II, pkt 8	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Niepokojącym zjawiskiem jest notoryczne zamalowywanie tablic dwujęzycznych i rasistowskie wypowiedzi na forach internetowych. Zgodnie z kodeksem karnym powinny być ścigane a przynajmniej publicznie potępione przez autorytety administracji państwowej np. wojewodę.”
Część II, pkt 10,11 i 12	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Mimo regularnego składania wniosków przez Zespół Producentki Pro Futura nadal odmawia się przyznania frekwencji na emisję niemieckojęzycznej rozgłośni radiowej w Opolu. Emitowane obecnie audycje w Radiu Opole są w niekorzystnym czasie antenowym. Podobnie sytuacja wygląda w TV Opole. Dodatkowo TV Opole ma bardzo niewielki zasięg (nie pokrywający się z granicami woj. opolskiego).”
Część II, pkt 10,11 i 12	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Mniejszość niemiecka posiada utrudniony dostęp do mass mediów. Godziny nadawania audycji dla mniejszości w publicznych mediach są bardzo niedogodne. Poza tym czas antenowy zarówno w Radiu jak i w TV jest zupełnie nieadekwatny do wielkości populacji (szczególnie województwa opolskie i śląskie).”
Część II, pkt 10,11 i 12	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„W radzie programowych Radia i TV regionalnych, szczególnie w regionach o największym zasięgu jeżeli chodzi o obszar zamieszkiwania mniejszości w Polsce nie zasiada przedstawiciel mniejszości niemieckiej (za wyjątkiem TVP Opole).”
Część II, pkt 10,11 i 12	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Część audycji wykazanych w II Raporcie stanowią audycje produkowane bezpośrednio przez Radio publiczne czy TV i częstokroć mające charakter bieżących wiadomości (np. audycja na temat odsłonięcia tablic dwujęzycznych) – mimo to są przez radio zaliczane do czasu antenowego przeznaczonego na audycje dla mniejszości.” ²
Część II, pkt 11	Otwarta Rzeczypospolita, dr hab. Barbara Weigl	„Informacje o mediach potraktowane są formalnie, finansowo i „księgowo” - nie merytorycznie (jedynie Białoruskie Centrum Informacyjne i Oddział terenowy TVP w Białymstoku potraktowane zostały nieco szerzej).”

² Wykorzystanie w Raporcie statystyki bazują na danych przekazanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji.

Część II, pkt 14	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Polska ustawa o mniejszościach reguluje wprawdzie kwestię używania języka pomocniczego w urzędach, które zostały wpisane do rejestru Ministra, ale ponieważ ustawa dopuszcza jedynie używanie tego języka na wyraźne ustne bądź pisemne życzenie przedstawiciela mniejszości i nie dopuszcza wydawania np. dwujęzycznych zaświadczeń zapis pozostaje właściwie „martwy”. Przedstawiciele mniejszości tak samo jak większość obywateli zwraca się najczęściej do urzędu wtedy, kiedy potrzebuje wydania jakiegoś dokumentu. Brak możliwości wydawania nawet najprostszycy zaświadczeń w formie „dwujęzycznej” powoduje, że obecny zapis ustawy pozostaje zapisem „martwym”. Od momentu wprowadzenia pierwszych gmin do rejestru nie odnotowano większego ruchu w tych urzędach w tym zakresie.”
Część II, pkt 14	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Konieczna wydaje się modyfikacja zapisów ustawy umożliwiająca wydawanie dwujęzycznych zaświadczeń, np. „o zameldowaniu”, metryki czy też zaświadczenia o pobieraniu zasiłków rodzinnych.”
Część II, pkt 14	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Polska ustawa przewiduje jedynie możliwość stosowania „języka Pomocniczego” na poziomie gminy zamieszkałej przez co najmniej 20% mieszkańców należących do mniejszości. Brakuje rozwiązań na poziomie powiatowym i wojewódzkim.”
Część II, pkt 18	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Podobnie jak w przypadku języka pomocniczego brakuje możliwości używania dwujęzycznego nazewnictwa na poziomie powiatu i województwa.”
Część II, pkt 18	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Wprowadzenie osobnego rejestru gmin dwujęzycznych na poziomie MSWiA powoduje brak „automatyzmu” w zakresie stosowania ustawy. Zarządcy dróg ustawiając czy wymieniając tablice z nazwą miejscowości korzystają z Urzędowego Spisu Miejscowości Rzeczypospolitej gdzie nie ma adnotacji o tym, że dana gmina jest dwujęzyczna. Podobnie jest w przypadku PKP, gdzie do tej pory nie udało się ustawić żadnej dwujęzycznej tablicy, nie wspominając już o wprowadzeniu nazwy w obieg, np. w postaci stosowania na biletach. W naszej opinii oba rejestry powinny być ze sobą powiązane.”
Część II, pkt 19	Przedstawiciele organizacji mniejszości	„W nowej podstawie programowej brakuje jakichkolwiek wzmianek o istnieniu mniejszości, choćby w nauczaniu historii ogólnej. Zdobyć wiedzę na temat istnienia/funkcjonowania mniejszości proponuje

	niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	się w ten sposób tylko środowiskom mniejszości, pomijając zupełnie większość społeczeństwa. W naszej opinii jest to zupełni błędne założenie edukacyjne.”
Część II, pkt 19	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„W podręcznikach historii w dalszym ciągu znajduje się wiele przekłamań i nieścisłości historycznych. Z naszych wewnętrznych badań wynika np., że opisy okresu plebiscytu na Śląsku bazują z reguły na tych samych „mitach”, jakie były podstawą tworzenia historii w okresie komunizmu. Fakt ten pokazuje dobitnie brak dbałości w podręcznikach szkolnych o obiektywizm relacji w zakresie historii wydarzeń na styku niemiecko-polskim co utrwała w społeczeństwie „falszywe” stereotypy.”
Część II, pkt. 19	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Paragraf o wspieraniu działalności w zakresie badań naukowych nie przynosi <u>żadnej</u> wiedzy. Anegdotycznie (prawdopodobnie poprzez komputerowy proces „wytnij/wklej”) brzmi informacja o zmianie nazwy Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie na Uniwersytet Pedagogiczny tegoż imienia (być może przywołano w <i>Raporcie</i> Akademię ze względu na podyplomowe studia romologiczne? - ale nie zostało to wyjaśnione).” ³
Część III – uwaga ogólna	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Brak wzmianki w raporcie o Roli Rady Pamięci Walki i Męczeństwa – konieczne jest uzupełnienie w tym zakresie. Opinia Środowiska mniejszości niemieckiej: „Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa 1. Rada nie posiada kompetencji w zakresie zatwierdzania spraw związanych z upamiętnieniami symbolicznymi mniejszości narodowych i etnicznych. Kompetencje Rady w tym zakresie są nadinterpretowane przez samą Radę jak i organa administracji rządowej i samorządowej i w ten sposób daleko przekraczają kompetencje ustawowe (jako dowód – wyrok WSA z 2005r w sprawie upamiętnienia w miejscowości Dębnie). Częstokroć na poziomie administracyjnym z przesadną nadinterpretacją ingeruje się w używaną na upamiętnieniach symbolikę słowną i graficzną. Do tego stopnia, że ich pełne zastosowanie prowadzi do pozbawienia znaczenia i kontekstu historycznego (polegli, krzyż żelazny, określenie żołnierze itp.) Niebezpieczne jest ingerowanie zwłaszcza w przypadku upamiętnień o charakterze „zabytkowym” np. kwestionowanie nazwy miejscowości z okresu nazistowskiego, która jednak w tamtym okresie została na pomniku umieszczona. Podobnie napis czy krzyż na pomniku powstałym w latach dwudziestych XXw. 2. Współdziałanie z organizacjami i środowiskami mniejszości narodowych i etnicznych ma często charakter „porównawczy”, stosując zasadę „wzajemności” w stosunku do obywateli polskich zamieszkujących na terenie państwa pochodzenia mniejszości (np. mówiąc o sprawach mniejszości

³ Wiadomość o zmianie nazwy przez Akademię Pedagogiczną im. KEN w Krakowie wynikała z konieczności aktualizacji informacji dotyczących tej uczelni zapisanych w pkt 19 I Raportu.

		niemieckiej w Polsce przedstawia się na zasadzie porównania sytuację Polaków w Niemczech). Taki sposób podejścia do tematu charakteryzuje zarówno czołowych polityków wypowiadających się w tych kwestiach jak i opiniotwórcze media. 3. Konieczne jest uregulowanie kwestii upamiętnień na poziomie krajowym, pamiętając przy tym o zakazie stosowanie „zasady wzajemności”. Faktem jest również, że w Polsce mierzy się dwiema miarami – inną dla Województwa Opolskiego zamieszkiwanego przez największą grupę Niemców w Polsce a inna dla reszty kraju.”
Część III, pkt IX	Przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce (Rafał Bartek, Bernard Gaida, Ryszard Galla)	„Mimo powołania „Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania” do tej pory nie odczuliśmy jako mniejszość niemiecka zainteresowania sprawami mniejszości ze strony pełnomocnika.”
Część III, pkt IX	Związek Ukraińców w Polsce	„Poważne zastrzeżenie budzi również Część III Raportu w której charakteryzuje się <i>Organy i instytucje odpowiedzialne za realizację polityki wobec mniejszości</i> . Zwłaszcza w przypadku punktu IX należy zaznaczyć, iż zdaniem środowisk mniejszości nie wszystkie instytucje jednakowo dobrze wykonują swoją funkcję np. Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania w żaden sposób nie przyczynił się do wypracowania pozytywnego modelu rozwiązywania problemów zgłaszanych przez środowiska mniejszości narodowych, czy chociażby nawiązywania dialogu z organizacjami mniejszości. W Raporcie oprócz zaznaczenia prerogatyw i zadań danego organu należałoby ukazać na ile dany organ realizuje nałożone nań zadania (tak jak ma to miejsce w przypadku innych organów – np. KRRiTV, mediów publicznych, gdzie podaje się twarde dane – sumy przekazywane na audycje, czas emisji audycji).”
Część III, pkt IX	Otwarta Rzeczpospolita-Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	„Także niezadowolająca jest informacja o Pełnomocniku Rządu ds. Równego Traktowania. Zakres działań tej instytucji jest tak szeroki, że wyklucza sprawne działanie. Powołano ją blisko dwa lata temu a Raport nie wymienia żadnych jej dokonań.”
Część III, pkt IX	Otwarta Rzeczpospolita, dr hab. Barbara Weigl	„Z ostatniej III części Raportu dowiadujemy się, że od ponad roku działa w RP Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania. Brak jest jakiegokolwiek informacji o skuteczności prac Pełnomocnika.”